

SZAKDOLGOZAT

Hallgató neve: Viczai Ágota

2024.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Neveléstudományi Intézet

Gyógypedagógia alapképzési szak

**Szegregáltan tanuló, gyógypedagógiai ellátást igénylő gyermekek
nevelése-oktatása egy kiválasztott városban:**

**A dunaújvárosi Móra Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást
Végző Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani
Intézmény iskolatörténete, tagintézményei, elődjei**

Belső konzulens: Gelencsérné Dr. Bakó
Márta
tanszékvezető,
egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Neveléstudományi
Intézet/Gyógypedagógiai
Tanszék

Készítette: Viczai Ágota

Kaposvár (MATE¹)

¹ Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem további campusai és képzési helyei: gödöllői Szent István Campus, budapesti Budai Campus, gyöngyösi Károly Róbert Campus, keszthelyi Georgikon Campus, képzési helyek: Szarvason, Nyílbátorban és határon túlon (Beregszászon, Csíkszeredán, Révkomáromban, Székelyudvarhelyen, Zentán).

2024.

Tartalomjegyzék

<i>I. Bevezetés és célkitűzés</i>	2
<i>II. Szakirodalmi áttekintés</i>	4
1. A magyar iskolai szegregáció jelentősége és hátrányai	4
2. A kisegítő iskola rövid története	7
3. Az EGYMI fejlődéstörténete és szerepe.....	10
4. Törvények és rendeletek	13
5. A dunaújvárosi Móra Ferenc Általános Iskola és EGYMI iskolatörténete	16
<i>III. Alkalmazott módszerek (anyag és módszer)</i>	22
Eredmények és értékelésük (megvitatás)	24
1. Szegregáció kérdése	24
2. Az EGYMI-kről általánosságban.....	25
3. A Mórában az élet, létszámadatok	25
4. Mit tudnak az EGYMI-k nyújtani a diákjaiknak és a szülőknek?	34
5. A társadalmi megítélés.....	37
6. Differenciálás a Mórában és a szabadidő kérdése	38
7. A továbbtanulás kérdése.....	40
8. Igazgató asszony pályafutása és meglátásai	41
<i>IV. Következtetések és javaslatok</i>	43
<i>V. Összefoglalás, következtetések</i>	46
<i>VII. Mellékletek</i>	47
Interjú kérdések	48
Interjú.....	50
<i>VI. Irodalomjegyzék</i>	68
mfor.hu Menedziment Fórum: KSH: már minden tizedik nyolcadik osztályos sajátos nevelési igényű (2023.06.28.) Elérés forrása: https://mfor.hu/cikkek/oktatas/ksh-mar-minden-tizedik-nyolcadik-osztalyos-sajatos-nevelesi-igenyu.html (Utolsó letöltés: 2024. 04. 15.)	71
<i>VII. Ábrák és táblázatok jegyzéke</i>	73
<i>VIII. Köszönetnyilvánítás</i>	74

I. Bevezetés és célkitűzés

Személyes meglátásom szerint az utóbbi időben nagyobb hangsúlyt kap az integráció megléte, mint a szegregációé, pedig egyik sem létezhet a másik nélkül. Nem lehet a két fogalmat csak negatív vagy pozitív értelemben kezelni, mert egyénfüggő, szubjektív, ki melyik szemlélettel tud azonosulni, vagy neki és/vagy gyermekének melyik inkább az előnyös.

Dolgozatom egyik céljának éppen ezért azt tűztem ki, hogy szakirodalmak segítségével be tudjam mutatni a magyar iskolai szegregáció előnyeit és hátrányait. Elsődleges szerepbe tudjam helyezni a szegregáltan tanuló, gyógypedagógiai ellátást igénylő, sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését-oktatását.

Célomnak tűztem ki továbbá azt is, hogy a Kisegítő Iskola fogalmával megismerkedjek, mert én erről csak az idősebb generációtól hallottam, illetve az egyetemen gyógypedagógiai történeti kurzusokon érintőlegesen. Felkeltette az érdeklődésemet, hogy akkor ez pontosan mit is takarhat.

Fő célom a szakdolgozattal az volt, hogy kiválasszak egy EGYMI-t, aminek az iskolatörténetébe bele tudom magamat ásni. Dunaújvárosban, a lakóhelyemen, működik a Móra Ferenc Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola és EGYMI, így fel tudtam keresni az intézményvezető asszonyt, hogy kérjek tőle egy interjút. Fontosnak tartom a szakemberekkel való társalgást, mert érdekes több szemszögből is megvizsgálni egy-egy problémát, egy igazgatóval meg fokozottan igaz ez.

Szeretek kutakodni a táblázatok között, adatokat kigyűjteni egy nagyobb halmazból. Ennek okán kutatásomhoz a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett táblázatok adatait is hozzá kívántam rakni. Természetesen célom volt az is, hogy a szakdolgozatomat szakirodalmakkal és törvényekkel is alátámasszam a hitelesség, diplomácia követelménye alapján.

Az interjúm kérdéseinek megfogalmazásakor próbáltam arra törekedni, hogy a szakirodalommal átfedésben legyenek a könnyebb átláthatóság miatt.

Főbb kutatási kérdéseim az alábbiak voltak, amikre válaszokat kerestem a szakdolgozatom konklúziójaként:

1. Miért is fontos magával a szegregációval foglalkozni?
2. Mi az EGYMI és a gyógypedagógiai oktatás-nevelés célja tulajdonképpen?
3. Hogyan vélekedik a magyar társadalom a szegregációról és az EGYMI-k működéséről?
4. Konkrétan hogyan vélekedik a társadalom (Dunaújváros és környéke) a szegregációról és a Móra EGYMI működéséről?
5. Milyen pedagógiai módszerekkel dolgozik hatékonyan a Móra iskola?
6. Milyen a szülőkkal a kapcsolat?
7. Hol tanulhatnak tovább a Mórás tanulók?
8. Mi lehet a jövőbeli szakember ellátottsággal?
9. Én (is) mivel tudok hozzájárulni egy érzékenyebb, fejlődő társadalmi attitűd, szemléletváltás kialakításához?

II. Szakirodalmi áttekintés

1. A magyar iskolai szegregáció jelentősége és hátrányai

Az iskolai szegregáció (latinul: *segrego*=elkülönítés, elválasztás) lényege, hogy különböző származású, nemzetiségű, anyanyelvű, szociális háttérű, vallású tanulókat elkülönítve lehessen oktatni. Ennek többféle oka is lehet: 1. Területi vagy lakóhelyi alapú oktatás kettősének elkülönülése (pl. a város egyik rosszabb környékén élő kisebbségi és/vagy (halmozottan) hátrányos helyzetű (HH, HHH) tanulók általános iskolája, szemben a szomszédos városrész alapítványi fenntartású vallásos iskolájával); 2. Eltérő nyelvhasználat (pl. kéttannyelvű iskolák vagy magyartól eltérő anyanyelvű, nemzetiségű gyermekek); 3. A tanuló a többséghez viszonyítva alacsonyabb fejlettségi szintet mutat (pl. SNI-s diagnózissal rendelkezik), vagy pedig azt gondolják róla, hogy akadályozza a többi gyermek előrehaladását pl. roma etnikumú (előítéletesség a kultúrával szemben), esetleg beilleszkedési-magatartás problémás az adott tanuló (Andorka, 1997).

Az elkülönítés főleg az eltérő tantervű iskolákra vonatkozik az oktatásban. Ezekben az iskolákban gyógypedagógiai nevelés-oktatás folyik. Nem csak enyhe intellektuális képességzavarral élő (Lányiné, 2009) tanulásban akadályozott gyermekek járhatnak ezekbe az intézményekbe, hanem beszéd fogyatékosak, különböző nyelvi zavarral rendelkezők, mozgáskorlátozottak, látás-, hallássérültek, autizmus spektrumzavarral élők és figyelemzavarral (ADHD vagy ADD-s) diagnosztizált gyermekek...stb. is (Papp és Schiffer, 2011). Szegregáltan tanulnak, fejlődnek a (közép)súlyos vagy halmozott intellektuális képességzavarokkal élők is -a jelenleg már nem hatályos-, a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvénytől kezdődően. Számukra fejlesztő nevelés-oktatást végző intézmények (az EGYMI-khez tartoznak ezek az iskolák vagy alapítványokhoz, egyesületekhez...stb.) lettek kialakítva. Tevékenységük nélkülözhetetlen, mivel rehabilitációs fejlesztést, nevelés-oktatást látnak el, és Magyarországon minden 16 éven aluli gyermek tanköteles. [2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről].

Elsődlegesen a szegregált intézmények nem a kirekesztés céljából jöttek létre, hanem az ellátatlan, intézményi megsegítést nem kaptak számára. A meglévő intézményrendszer mellett alakult, változott a gyógypedagógiai ellátás tartalma, feladata, intézményei...stb. mindig alkalmazkodva az adott társadalmi szükségletekhez. Ebben az értelemben a szegregáció nem jelenti az egyenlőtlenségeket, az alacsonyabb minőségű szolgáltatást, hanem pont az ellenkezőjét képviseli. Az integráció a korábban elkülönült részek összeillesztését jelenti, tehát

ha nincs először szegregáció, akkor nincs integráció sem. A roma tanulók szempontjából viszont a szegregáció-integráció ellentét párban vannak (Papp és Schiffer, 2011).

A szülők Magyarországon különböző intézménytípusokba, oktatási programokba írathatják be a gyermekeiket. Ez erősen összefügg a tanulók családjának társadalmi-gazdasági pozíciójával és érdekérvényesítésű képességével (Berényi, 2018; Fejes és Szűcs, 2018). Hazánkban a családok társadalmi-gazdasági státusza szerinti szelekció extrém mértékben megnyilvánul. Már az általános iskola kezdetén érvényesül a különböző anyagi és vallású családi háttérű diákok közötti egyenlőtlen eloszlás következtében (Fejes, 2013; Csapó, Fejes, Kinyó és Tóth, 2014; Kertesi és Kézdi, 2009; Berényi, 2018; Hricsovinyi és Józsa, 2018; Kiss, 2018; idézi Fejes és Szűcs, 2018). Sajnos ennek következménye az lett, hogy kialakultak olyan szegregálódó és gettósódó intézmények a hagyományos és eltérő tantervű (értsd. EGYMI) iskolák között, ahol a (halmozottan) hátrányos helyzetű, illetve roma tanulók aránya meghaladja a 30%-ot (Fejes, 2018; Neményi, 2018).

Deszegregációs törekvések az elmúlt években voltak és remélhetőleg lesznek is még: Motiváció Mentorprogram a pedagógusképzésben (Fejes, Kelemen és Szűcs, 2014; Fejes & Szűcs, 2018), Hallgatói Mentorprogramból kialakult Motivációs Műhely érzékenyítő társasjátékai közül a Rendszerhiba kooperatív társasjáték (Csemesz, 2016; idézi Fejes és Szűcs, 2018), sok drámapedagógiai műhely pl. Káva Kulturális Műhely Hiányzó padtárs² című foglalkozása, Homo Ludens Project Jégtörő³ című fórumszínházi előadása, Független Színház Tollfosztás című workshopja⁴, Escargo Hajója Színházi és Nevelési Szövetkezetnek a Mentortársasra épülő bevonó színháza (Fejes és Szűcs, 2018).

Zombory Zoltán (2014) magyar-rajz szakos, többségi tanár gondolatának lényegével, amit a Magyar Tehetséggondozó Társaság kiadványában fogalmazott meg, tudok azonosulni, bár gyógypedagógus hallgatóként kritikus szemmel olvastam véleményét. Ő úgy vélekedett cikkében, hogy a hivatalos támogatott állásfoglalás jó ideje az integráció. A szegregáció elítélendő. Annak ellenére, hogy esetenként változóan van mindkettőre szükség. Jó dolog az integráció eszménye, de a felnőtt társadalomban is megjelennek, akik nem illeszkednek be. Esetenként vannak visszaesők is. Továbbá 30 éves tapasztalatai alapján károsnak minősítette az integráció egyoldalú erőltetését. Többségi pedagógusként (véleményem szerint általánosságban elmondható a többi többségi pedagógusra is ez a nézet) a gyenge képességű, nehezen kezelhető tanulók visszavetik a többség tanulmányi előrehaladását, őket más módszerekkel szükséges

² <https://kavaszinhaz.hu/a-hianyzo-padtars/>

³ <http://homoludensproject.hu/projektek/jegtoro>

⁴ <http://fuggetlenszinhaz.blogspot.com/p/szolgalattasok.html>

„felemelni”. Illetve a tehetséges gyermekek érdekében külön osztályokba vagy iskolákba kell szegregálni őket. Természetesen elismerte, hogy vannak kivételek is, akikkel elérhető a beilleszkedés. Továbbá kiemelte, hogy a tehetséges gyermekeket is érdemes elkülöníteni a többségtől, illetve harmonikusan megoldott átjárhatóság biztosítása is kulcsszerepbe kerül (Zombory, 2014).

Kicsit reflektálva Zombory (2014) gondolatmenetére, úgy vélem ő a szegregációt egy pozitív problémamegoldásnak látja, valamint ő (és mások is) a nehezebben nevelhető-oktatható gyermekeket gyógypedagógiai nevelés képletes kezébe adná a többi gyermek érdekében. Azzal a nézetével viszont nem értek egyet, hogy egy gyengébb képességű tanuló visszavetné a többiek tanulmányi előrehaladását. Azt el tudom képzelni, hogy „maximum” figyelmi és türelmi képességük, szélsőséges esetben érzelmi intelligenciájuk sérülhet az osztálytársaknak, de egy nehezebben kezelhető társ által a többség megtanulhat alkalmazkodni az életben előforduló váratlan helyzetekhez. Önálló problémamegoldási stratégiákat kell ilyenkor maguknak a tanulóknak kifejleszteni, ami nem hátrány, -mert mint tudjuk- az élet igazságtalan és nem fenékgig tejfel. Mindig lesznek mások körülöttünk, akiket feltétel nélkül szükséges elfogadnunk saját magunk boldogulása érdekében is!

A szegregációban tanulás hátrányai közé tartozik, hogy a különleges bánásmódot igénylő, SNI-s gyermekeket diagnosztizálás által kategorizáljuk és nem szánt szándékkal, de behatároljuk. Ő egy adott iskolába (természetesen, ha adott több lehetőség közül választhat a szülő) járhat csak, adott fejlesztés(ek)en vehet részt, adott fejlesztő-, gyógypedagógusai...stb. lesznek. Extra órákat pl. rehabilitáció/rehabilitáció, gyógytorna, pszichológus...stb. kell beiktatni az órarendjükbe. Ha távol lakik pl. a kijelölt EGYMI-től, akkor hajnalban kelhet fel vagy kollégista lesz távol a családjától. Magán, alapítványi iskolába is csak akkor járhat, ha a kiválasztott intézmény alapító okiratában szerepel az adott nehézség/részképességzavar/akadályozottság...stb. És nem utolsó sorban rendszeres felülvizsgálatokra kell járniuk. (Tóth, 2015)

A szegregációs helyzetben tanulás legfontosabb előnye, hogy az SNI-s, különleges bánásmódot igénylő tanuló speciális, egyénre szabott, differenciált oktatás-nevelést, fejlesztést kap. A szakemberektől többlet figyelemre jogosult és egyéni tanulási tempóban, differenciálás segítségével tudja elsajátítani a tananyagot, készségeket, képességeket. Extra, számára ingyenes szakemberi pl. pszichológusi, konduktori fejlesztésekre jogosult. Továbbá a hagyományos oktatással ellentétben, az osztálya létszáma kevesebb, több idő jut rá. (Tóth, 2015) Deszegregációs (szegregáció ellentéte) törekvések vannak, legtöbbször civil szervezetek kezdeményezése által pl. Kaposváron az egyik roma többségű iskolát bezárták, több évtizednyi

elhúzódo per után. (Fejes és Szűcs, 2018). Jogilag is kap a család támogatást, megsegítést pl. ingyenes közétkeztést, bérletet...stb. Tanulmányaikat a Nemzeti alaptanterv⁵ rögzíti.

Meglátásom szerint az lenne a legjobb, ha a sajátos nevelési igényű (SNI)/ beilleszkedési-tanulási-magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő adott gyermek esetén, ha a pedagógus, a szülő és a gyermek is egyazon állásponton lenne. Belátná mindegyik fél, hogy az adott gyermeknek az integrált vagy szegregált tanulási helyzet/ intézménytípus a jobb. Szerencsére ezt a döntéshozatalt megkönnyítik, átvállalják a pedagógiai szakszolgálatok diagnosztikus tevékenységükkel⁶. [15/2013. (II.26.) EMMI rendelet] Ők szakvéleményükkel segítik, támogatják a gyermek megfelelő iskoláztatását. Hátrány viszont, hogy előfordul, egy-egy gyermeket egy rosszabb napján vizsgálják meg a szakemberek, és ezért hibás eredményt kapnak/adnak elvéve iskolaválasztás terén. Ez a rendszer egyik hibája, de be kell látni sajnos, hogy nem létezik 100%-ban biztos módszer!

2. A kiségitő iskola rövid története

Kicsit időben képletesen visszautazva, visszatérnék a kiségitő iskolák megalapításához Magyarországon.

A kiségitő iskolák hazánkban csak a 19-20. század fordulóján jelentek meg. Ekkor alakultak ki azok a társadalmi, gazdasági és pedagógiai feltételek, amelyek lehetővé tették, hogy Magyarország helyzete hasonlítson a külföldi körülményekhez. A súlyos és középsúlyos értelmileg fogyatékos (mai kifejezéssel súlyos és középsúlyos értelmileg akadályozottak) gyermekeket egyedül a Frim Jakab által 1875-ben alapított -erősen heterogén értelmi szinttel rendelkező tanuló összetételű- Frim Intézet látta el. Ebben az intézményben a kor szellemében -homogén képességszintű tanulócsoportok kialakítása érdekében-, külön csoportokat hoztak létre a jobb képességű diákjaik számára. Közülük és a fővárosi elemi iskolák nagyon gyengén teljesítő diákjaiból kerültek ki az első kiségitő iskolai osztályok (1898-tól) és az első hazai kiségitő iskola (1904-től) gyermekei (Gordosné, 1990a; Mesterházi és Szekeres, 2021)

Szenes Adolfot, Roboz Józsefet, Berkes (Berinza) Jánost, Kelemen Ignácot, Éltes (Ellenbach) Mátyást tartjuk a kiségitő iskolák létrehozásában is kiemelt szerepet játszó hazai szakembereinknek. A külföldi mintát mérlegelve, az a közoktatásügyi döntés született meg, hogy a fővárosban egy korszerű, versenyképes kiségitő iskolát hozzanak létre. 1907-ben

⁵Magyar Közlöny 2020. évi. 17. szám

⁶Magyar Közlöny 2013. évi 32. szám

megalakult a Budapesti Állami Kisegítő Iskola. Igazgatója Éltes Mátyás lett. Ebben az iskolában működött továbbá a Gyógypedagógiai Psychológiai Magyar Királyi Laboratórium is, amelynek a vezetője Ranschburg Pál (orvos, elmegyógyász és kísérleti pszichológia nemzetközileg elismert tudós) volt. Ez az intézmény évtizedekig kitűnő mintául szolgált. Ranschburg Nagy Lászlóval (a hazai reformpedagógiai mozgalom kiemelkedő alakja, gyermektanulmányozás elismert kutatója) közösen 1606-ban megalapította a Magyar Gyermektanulmányi Társaságot. Ők és még sokan mások (pl. Éltes) a reformpedagógia (Decroly, Montessori, Lietz, Dewey...stb.) kiemelkedő képviselői voltak. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

A kisegítő iskola kifejezést (*Hilfsschule*) német minta alapján vettük át. Éltes (1905) szerint, a kisegítő iskola és a kisegítő osztály (*Hilfsklasse*) kifejezés nem azonos intézmények. Éltes Mátyásék a *kisegítő* kifejezés mellett gyakran használták a *külön* kifejezést is. A népiskolák (általános iskolák elődjei) épületeiben nyitottak Éltesék különosztályokat (*Sonderklasse, Specialklasse*) az odajáró gyenge tehetségű tanulóknak. A különiskolát viszont külön épületben, a város könnyen megközelíthető központi helyein helyezték el. Ide jártak az összes környékbéli iskolából a gyengébb tehetségűek. A különosztályokat igyekeztek az akkoriak átszervezni külön kisegítő iskolákká. Az ide járó tanulókat igyekeztek képességeik szerint tanulócsoporthoz helyezni. Az akkori diákok a tantárgyaikat pl. a számolást vagy a beszéd-és értelemgyakorlatot saját osztályszintjükhez képest alacsonyabb vagy magasabb szinten sajátíthatták el. Ezt több évtizeden keresztül fenn tudták tartani. (Mesterházi, 1984). A kisegítő iskoláknak kezdetben hat évfolyama volt csak. A tankötelesség a 15. életév végéig betöltéséig tartott. Egy tanító tanította a legtöbb esetben az osztályt. Ennek magyarázata az volt, hogy így a pedagógus jól ki tudta ismerni a tanítványok egyéniségét, élvezhette hosszú éveket a fáradozásainak eredményét és jobban meg tudta tapasztalni a felelősségét. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

Hazánkban a kisegítő iskolák száma a 20. sz. első évtizedeiben fokozatos növekedést mutatott. 1920-ban az értelmileg akadályozott (akkori kifejezéssel élve: értelmi fogyatékos) tanulók számára létesített intézmények száma az alábbi volt:

„1 gyógypedagógiai nevelőintézet (a fővárosban), 12 állami kisegítő iskola és 66 kisegítő osztály (különböző településeken). Ekkor az összes beiskolázott tanuló száma 647 fő volt.” (Mesterházi és Szekeres, 2021, 133.)

Az 1921. évi XXX. törvény elfogadta a fogyatékos személyek művelődéséhez való jogát. Kiterjesztette a tankötelezettséget. Sajnos az I. világháború és az utána következő gazdasági

helyzet akadályt görgött e törvény elé. Nem volt elég osztály és iskola, ezért az elemi iskolában ragadtak az enyhén értelmi fogyatékos tanulók. 21 évvel később viszont, 1942-ben, 10 bentlakásos gyógypedagógia intézet, 101 kisegítő, kis létszámú osztály és 19 kisegítő iskola funkcionált. Az összes beiskolázott tanuló száma 3561 fő volt. A II. világháborút követően, a háborúban szétszakadt családok és az óriási mértékű szegénység megnövelte a gyermekek és intézmények számát. (Sziklay, 1976; Gordosné, 2000a; Mesterházi és Szekeres, 2021)

A hazai kisegítő iskolák és osztályok pedagógusai a kezdetben kettő végzettséggel dolgoztak. Kellott rendelkezniük egy tanítói vagy szaktanári diplomával, ami mellé gyógypedagógiai végzettséget is szereztek. Az értelmi fogyatékos tanulók kisegítő iskolai és foglalkoztató iskolai oktatására és nevelésére az Értelmi fogyatékosok pedagógiája szakterületen lehetett végzettséget szerezni. A '60-as években ezt a szakot átnevezték, reformálták. Az új megnevezése az Oligofrénpedagógia lett. 1897/1898. tanévtől külön tanfolyamokon vehettek részt. 1900-ban kétéves Gyógypedagógiai Tanítóképző tanfolyam nyílt számukra Vácon. A Gyógypedagógiai Tanítóképzőt 1904-ben Budapestre helyezték át. Két év múlva (1906-ban) önálló Gyógypedagógiai Tanítóképző lett. 1922-től a fővárosban, mint Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola működött tovább. Az intézmény 1975-ben vette fel a Bárczi Gusztáv nevet, amit mind a mai napig visel (Gordosné, 1993; 2000b). 1992-től a Bárczi differenciálta az Oligofrénpedagógia szakot Értelmileg akadályozottak pedagógia és Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakokra (Mesterházi, 1993). 2006-tól meghagyta ugyanezeket az elnevezéseket, de a Gyógypedagógia szak két szakirányának tekinti már ezeket. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

A *Hilfsschule* kifejezést később már a gyógypedagógiai és speciális iskolák (*Sonderschule, Special School*) közé sorolták. 1960-as években a megőlyegzést elkerülve megint változást vezettek be Európa szerte. Megjelent a Lernbehindertenschule (tanulásban akadályozottak iskolája), illetve a School for children with learning disability (tanulási képességzavarral élő gyermek iskolája) kifejezés a köztudatban. 1964-ben különválasztották a középsúlyos fokban és az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók iskoláit hazánkban. (Illyés, 1964) Megalakultak a foglalkoztató iskolák és a kisegítő iskolák (utóbbi visszakarta a 20. század eleji megnevezését). Megjelentek a jelentős differenciálódási folyamatok. 1970-ben a magyarországi kritikák, esélyegyenlőségi kutatások, továbbá a külföldi integráló mozgalmak együttnevelésre törekvő hatása csúcsosodott ki. A '70-es évek után az 1985. évi I. sz. (oktatási) törvény eltörölte a gyógypedagógiai iskolák megkülönböztető elnevezéseit, köztük is hivatalosan megszüntették a kisegítő iskola megnevezést. (Bár meglátásom szerint, mind a mai napig, az idősebb -kb. 40 év felettiek- korosztály még mindig közkeletűen használja ezt a

kifejezést.) Innentől kezdve ezek az iskolák szintén az általános iskola kifejezést használják, nincsen megkülönböztetés: a hagyományos és a gyógypedagógiai intézmények megnevezésében is szerepel, hogy .XY Általános Iskola. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

A szakmai gyakorlatban egy ideig használták a szakemberek az eltérő tantervű általános iskola (továbbiakban: EÁI) kifejezést. Ide változatlanul azok a 6-16 év körüli enyhén intellektuális képességzavarral élő ('90-es években még fogyatékos) és tanulásban akadályozott gyermekek és fiatalok kerültek, akik fejlődési elmaradottságuk miatt szegregáltan kell, hogy tanuljanak a társaiktól saját érdekükben. „Az EÁI-ban 9 felmenő osztály működött: előkészítő osztály és 1-8. osztály, átlagosan 10-14 tanulóval. A 8. osztályt eredményesen elvégző tanulók a speciális szakiskolákban tanulhattak tovább.” (Hatos, 1987; Mesterházi, 1997; idézi Mesterházi és Szekeres, 2021. 137.)

„A 20. században jelent meg a tanulási nehézség kifejezés. Korábban a gyenge tehetség vagy értelmi fogyatékoság kifejezések voltak csak használatosak. Rengetek vizsgálati anyag bizonyítja, hogy a nehezen tanuló, kiegészítő iskolába járó gyermekek nagy többsége hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetben él” (Mesterházi és Szekeres, 2021. 137.).

3. Az EGYMI fejlődéstörténete és szerepe

Az együttnevelés eszményének terjedésével egyidőben kialakult az igény a tanulást támogató szolgáltatások (angolul: learning support services) iránt.

A kezdeti időszakban ezeket a szolgáltatásokat speciális szakemberek, azaz gyógypedagógusok alkalmazásával kívánták biztosítani. 1960-ban komplex (összetett) módon, központosítva ezeket a szolgáltatásokat, tanulást segítő forrásközpontok jöttek létre Európában. (Mile, 2015, idézi Mesterházi & Szekeres, 2021) Mintául az amerikai forrásszoba (Johnstone, 1997, idézi Mesterházi & Szekeres, 2021) szolgált. A forrásszoba meghatározása: iskolában működő elkülönített helyiség, ahol az eltérő fejlődésmentet mutató, tanulási problémával rendelkező diákok, egy rájuk szakosodó szakembertől egyéni segítséghez tudnak jutni. A fejlesztés egyéni vagy kiscsoportos formában, egyéni fejlesztési terv alapján történik meg. (Hamill és Wiederholt, 1972, idézi Mesterházi és Szekeres, 2021)

Négy kategóriát különböztetünk meg

1. táblázat: Forrásszobák kategóriái

(Forrás: saját szerkesztésű, Bender (2008) nyomán)

1. ún. kategóriák közötti forrásszoba	2. kategória nélküli forrásszoba	3. specifikus készségfejlesztő forrásszoba	4. ún. utazó forrásprogramok
Cross-Categorical Resource Rooms	Non-Categorical Resource Rooms	Specific-Skills Resource Rooms	Intinerant Resource Programs
különböző sérültségű, de azonos tanulási teljesítménnyel rendelkező tanulók részére (leggyakoribb típus)	azon tanulók részére, akiknek a fogyatékoság típusa egyértelműen nem határozható meg	bizonyos készségterület fejlesztése a tanulók részére, amely segíti a tantervi célok megvalósulását	a segítő szakember (resource teacher) utazik (nehezen megközelíthető településekre, kis iskolákba) a gyermekekhez

Magyarországon az együttnevelés az Európai Unió oktatáspolitikája mentén történik. 1990-es évektől az elsődleges (primer) forma az integráció, de emellett megmaradtak a különnevelést folytató speciális intézmények is. (Halász, 2004) Egyrészt a speciális iskolák, az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények (EGYMI-k) és utazó gyógypedagógusi hálózatok, másrészt a nevelés-oktatást végző intézmények saját gyógypedagógusai révén valósul meg hazánkban az együttnevelés. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

Az 1993. évi LXXIX. törvény módosítása -2003-ban jogszabályi legitimáció által lehetővé tette, hogy a gyógypedagógiai iskolák az oktató-nevelő munka mellett a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók együttnevelése érdekében pedagógiai szakszolgálati feladatokat és pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtsanak, továbbá utazószakember-hálózatot is működtessenek. Új intézménytípus, az egységes gyógypedagógiai intézmény (EGYMI) született meg ekkor. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

Ekkor kezdődött meg a többségi iskolák igényeinek megfelelő együttnevelési-gyógypedagógiai szolgáltatások kiépítése. Az Uniós források segítségével a pályázat nyertes EGYMI-k forrásközpontként komplex szolgáltatói bázissá váltak. Szolgáltatásaik a diszkriminációmentesség, a gyermekek mindenképp felett álló érdekében a következők voltak:

konferenciák és egyéb gyógypedagógiai szolgáltatások, pedagógus-továbbképzések, műhelymunkák, tanfolyamok, tanácsadások, utazó gyógypedagógusok, szülőklubok, könyvtárak, eszközkölcsönzések...stb. (Mile, 2014).

Az EGYMI-k forrásközpont jellege 2012-ben változáson esett át. A köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény ugyanis elvonta tőlük a pedagógiai-szakmai szolgáltatást. A pedagógiai tájékoztatás, a pedagógusok továbbképzése, képzése és önképzése kikerültek a hatáskörükből. Az uniós támogatással kidolgozott és akkreditált (elfogadott és átdolgozott) attitűdformáló pedagógus-továbbképzési programok befejeződtek. A jogszabály nem tette lehetővé, így 2013-ban az állami fenntartású intézményekből kiszervezték a pedagógiai szakszolgálati tevékenységeket is. Az EGYMI-k az utazó gyógypedagógiai hálózatra és a több helyen működő eszközkölcsönzőkre redukálódtak, csökkentek le. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

Az EGYMI-k eltérő tantervvel rendelkeznek. Az intézménybe kizárólag a szakértői bizottság szakértői véleménye (pedagógiai szakszolgálat hatásköre) alapján, az intézménykijelölés után vehető fel csak a gyermek. Jogszabály előírja, hogy a gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézménybe kizárólag sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók járhatnak. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

Személyes meglátásom és tapasztalataim szerint 2011-ben egy nagyon rossz „döntéshullám” kezdődött el. A gazdasági helyzethez nem értek, nem tisztem a döntési indokot kritizálni. 13 év elteltével is maradt ez a helyzet, és ez csalódást kelt bennem. A többségi pedagógusok nyitottak lennének (főleg a pályakezdők) az együttnevelésre, meglátásom szerint. Nekik is a gyermekek a legfontosabbak, de nagyon hiányoznak az elszigetelt településeken számukra az attitűdformáló pedagógus-(tovább)képzési törekvések. Integráltan tanítanak, de amint nehézség, probléma adódik a gyermekkel, köszönik szépen nem kérnek a gyermek viselkedéséből, tanulási nehézségéből...stb. Fejlesztő (jobb esetben rendelkeznek ők is ilyen végzettséggel) vagy gyógypedagógusokhoz, szakemberekhez, pedagógiai szakszolgálatokhoz irányítják a gyermekeket, mert nem tudnak velük mit kezdeni. És ez a legnagyobb baj, hogy nem rendelkeznek olyan biztos módszertannal, ami segítené őket az együttnevelés kérdésében. Még több továbbképzési törekvésre (állami és intézményi szinten) lenne szükség. Szerencsére önképzési törekvések mindig vannak és remélem maradnak is, mert mint tudjuk „A jó pap is holtig tanul.” Életünk végig tanulunk és fejlődünk (Lifelong Learning⁷ felfogás).

⁷ Tanulás az élet minden szakaszában (LLL): A Lifelong Learning and Lifewide Learning, National Agency for Education, Stockholm, January 2000.

4. Törvények és rendeletek

Az EGYMI-k életében nélkülözhetetlen a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény, amely kimondja:

„Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek/tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.” (Nkt. 4.§25.)

Nem szerencsés, de a jogban enyhe értelmi fogyatékos megnevezést használunk, míg a pedagógiai tipológiában tanulásban akadályozottságról beszélünk. Utóbbi sokkal humánusabb megfogalmazású, ezért használja ezt a gyógypedagógia.

Egy gyógypedagógusra a „18/2016 (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményéről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I.30.) EMMI rendelet módosításáról” szóló rendelet vonatkozik, amit 2017. szept. 1-jétől vezettek be a hazai jogalkotásba. Nagyon röviden a rendelet lényege, hogy a gyógypedagógus a fogyatékos személyek „Semmit rólunk, nélkülünk” elvét, a fogyatékos ember „minél aktívabb részvételét, és önrendelkezésük megvalósulását az őket érintő folyamatokban”, „a fogyatékos emberekkel kapcsolatos nemzetközi irányelveket és az alapvető emberi jogokat”, továbbá „a fogyatékos-sággal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény elveit” ismeri, támogatja és elősegíti. Ezek mellett egy gyógypedagógus tisztában van a fogyatékos személyeknek nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatos jogszabályi háttérrel is. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

Egy gyermek útja a köznevelésben a tankötelezettséggel kezdődik el. Az óvodáskorú gyermek abban az évben, amelynek aug. 31. napjáig a 6. életévét betölti (legkésőbb az azt követő évben) tankötelessé válik. A plusz egy év maradásra az óvodában a pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottság szakvéleménye alapján van lehetősége a szülőnek és a 14. életévét betöltött gyermeknek. Egy tanulásban akadályozott gyermek útja a szakértői bizottság vizsgálatával kezdődik. Itt komplex orvosi-gyógypedagógiai-pszichológiai diagnosztizálás mentén megállapítják a gyermek sajátos nevelési igényét (SNI) és kiállítják a szakértői véleményt. Ez a vélemény figyelembe veszi a szülő választását is, de a két fél közötti egyértés hiányában az elsődleges: a szakértői véleményben megfogalmazottak és javaslatok. A szakértői véleményben rögzítik a fejlesztendő területeket és az iskoláztatás javasolt formáját, ami a következő három lehet: integráltan, többségi iskolában; szegregált tanulásban akadályozott gyermekek számára létrehozott nevelő-oktató intézmény, vagy indokolt esetben magántanulói

státusz. A tanulásban akadályozott tanuló a 16. életévét betöltő tanév végéig tanköteles, de ez meghosszabbítható a 23. életévét betöltő tanév végéig. Utóbbiról az iskola igazgatója dönt a szakértői bizottság szakértői véleményét figyelembe véve. A tanulásban akadályozott diákokat az iskolában az osztály kialakításkor vagy a kollégiumi csoport számításakor, ha többségi intézménybe járnak, két tanulónak kell figyelembe venni. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

A tanulásban akadályozott gyermekek alapfokú nevelése-oktatása 1-8. osztályig (alsó, felső tagozat) tart. Ugyanúgy, mint a tipikus fejlődésmenetet mutató társaiké. A képzés 2020-ig *a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII.21.) EMMI rendelet 11.1. sz. melléklete: kerettantervek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára* alapján történt. A 2020-as tanév kezdetétől ezek a kerettantervek nem jogszabályi formában jelennek meg, hanem az oktatásért felelős miniszter határozza és hozza nyilvánosságra. Ennek jogalapja a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 78.§ (1) bekezdés 1) pontja. A kerettantervek az Oktatási Hivatal honlapján⁸ elérhetőek. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

Kicsit kitérnék a tanulásban akadályozottak középfokú nevelésére-oktatásra is, ami elengedhetetlen fontosságú a pályaválasztás, a munka világára felkészítés szempontjából. A tanulás történhet integráltan (gimnáziumban, szakgimnáziumban és technikumban, szakközépiskolában...stb), számukra létrehozott szakiskolában (2016. aug. 31-ig speciális szakiskolában) és 2017-től készségfejlesztő iskolában (rendkívül korlátozott esetekben).

2020 szeptemberétől a szakképesítés struktúrája átalakult:

„a) a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény (továbbiakban: Szt.) szerinti szakmai oktatás a szakmajegyzékben meghatározott szakmák körében-a sajátos nevelési igény típusától függően- a képzési és kimeneti követelmények vagy a képzési és kimeneti követelmények alapján készített speciális kerettanterve szerint,

b) az Szt. szerinti szakmai képzés a programkövetelmény alapján készített speciális kerettanterv szerint”

(Mesterházi & Szekeres, 2021. 207.):

Az oktatás a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/2012. (X.8.) EMMI rendelete szerint történt meg 2012-ben. A 2020-as tanévtől a kerettantervekhez hasonlóan az Oktatási Hivatal honlapján kérdezhető le az oktatási miniszter által közzétett forma. Alkalmazásáról rendelkezik az Nkt. (26. § (6)) bekezdése, és a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet 75. § (2) bekezdése is. A szakképzésben részt venni nem tudó enyhe értelmileg fogyatékos tanulók

⁸ Az irányelvek és a kerettantervek elérhetőek az OH honlapjáról:
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

készségfejlesztő iskolába járhatnak. Itt a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismereteket tudják elsajátítani. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

Az iskolák igazgatója a tanulásban akadályozott tanulót saját kérelem (18 éves kor felett), illetve szülői kérelemre- a gyakorlati képzés kivételével- felmentheti az iskolai kötelező tanórákról, és/vagy a készségi tárgyakról. Ilyen esetekben is kell a tanulónak az igazgató által megszabott időben a nevelőtanárszabályzat által meghatározott módon számot adnia. Ezen kívül a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentességet adhat az érdemjegyekkel osztályzás alól, helyette szöveges értékelést és minősítést írhat elő. 2016. január 1-je óta az érettségihez ötven óra közösségi szolgálat teljesítése van előírva minden tanulónak, kivételek lehetnek azok a tanulásban akadályozott diákok, akiknek a szakvéleménye mentességet tartalmaz és az igazgató határozatban mentesítette is azt. A gyógypedagógiai ellátást kapó gyermekek államilag finanszírozott tankönyvekre jogosultak, illetve igény esetén kollégiumi férőhelyet is kaphatnak. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

Azok a tanulásban akadályozott gyermekek, akik szegregáltan tanulnak egy számukra létrehozott alapfokú oktatást-nevelést végző intézményben, valamennyi évfolyamon és műveltségi területen tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon végzett vagy oligofrénpedagógia szakon végzett gyógypedagógusok kompetencia körébe tartoznak. Kivételt képezhetnek ez alól az alábbi tantárgyak, melyeket szakos tanárok is tarthatnak: testnevelés, technika, ének-zene, etika, rajz, valamint ezekkel egyenértékű tartalmilag (kerettantervben előírt) tantárgyak, tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos foglalkozások, pedagógiai tartalmú foglalkozások, kollégiumi foglalkozások. Az oligofrénpedagógus, konduktor (Pető Intézetben képezhető csak) és a tanulásban akadályozottak pedagógiai szakirányú pedagógusok kompetensek (kizárólagosan kompetensek) az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitációs foglalkozások megtartására. 1-6. évfolyamon heti 3 órában, 7-10. évfolyamon heti 4 órában, 11-12. évfolyamon heti 5 órában kell ezeket biztosítani. A középfokú oktatásban kivételt képez, hogy nem (kizárólagosan) gyógypedagógusok, hanem pl. szakképzés, szakmai képzés szakirányának megfelelő szakos tanárok, szakképzés, szakmai képzés szakirányának megfelelő szakoktatók tanítanak, oktatnak. (Mesterházi és Szekeres, 2021)

Összefoglalva a fentieket az SNI típusának és súlyosságának megfelelő szakemberek biztosítása az elsődleges. Ők más szakember/ekkel team munkában dolgozva, együttműködve speciális tankönyvekből és egyéb segédletek segítségével oktatnak az intézményekben. A tanulók speciális, különleges igényeihez igazodva tanítanak kis létszámú osztályokban, csoportokban. (Tóth, 2015)

5. A dunaújvárosi Móra Ferenc Általános Iskola és EGYMI iskolatörténete

1950-ben politikai döntés miatt a pentelei fennsíkon megkezdődött az ország első „szocialista” városának, Sztálinvárosnak a megépítése és kialakítása. Kezdetben az 5059 lakosú Dunapentele egy darab állami általános iskolával rendelkezett. Az 1954-55-ös tanévben már három általános iskolába járhattak a gyermekek, mivel a város lakossága egyre csak növekedett (kezdetben Sztálini, majd Dunai Vasmű miatt). Ekkor már felszínre került az eltérő értelmi fejlődésű gyermekek nevelésének-oktatásának megoldatlan kérdése. Évente 20-30 gyermek tért el jelentősen az osztályuk átlagától, azaz nem ütötték a minimális szintet. A szegregáció fontossága ekkora már sürgetővé vált. (Matussné, 2000)

Sztálinvárosban az első „gyógypedagógiai” osztályt 1959-ben nyitották meg a Vasvári Pál Általános Iskolában (továbbiakban: Vasvári iskola vagy Vasvári)⁹. Az osztályban -Hevér Katalin vezetésével- kizárólag értelmi fogyatékos tanulókat neveltek. Külön oktatási anyagból tanultak, az előkészítő évben elsősorban képességnevelő oktatásban vettek részt. Külön hangsúlyos volt számukra a beszédfejlesztési gyakorlat tantárgy. Munkára nevelés gyanánt kézimunkáztak, agyagoztak, faragtak, a lányok varrni tanultak. Az első és második osztályban írás és olvasás, számolás alapelveihez előkészítést kaptak a diákok. Számukra az oktatás reggel 8-11-ig, utána napközi formában délután 5-ig volt megszervezve. (Sztálinvárosi Hírlap, 1959.)

Kezdetben esetenként jelentett problémát a gyógypedagógus hiány. 1961-ben Sztálinvárost átkeresztelték Dunaújvárossá. 1968-ban már hét osztály működött a Vasvári iskolában. 1965/66-os tanévben lett önálló intézmény a Kisegítő Iskola (mai Móra Ferenc Általános iskola és EGYMI elődje). A Kisegítő iskola elköltözött a Vasvári iskolából az ún. Vasmű úti „DX” épületbe, ahol 6 tanuló csoportot alakítottak ki. 139 fő enyhe fokban eltérő értelmi fejlődésmentet mutató gyermekkel foglalkozott 8 fő nevelő, akik nagy odaadással és lelkesedéssel voltak a gyermekek iránt. Ez az intézmény az 1961. évi III. törvény végrehajtásának egyik speciális intézménytípusa volt, a város ötödik általános iskolájának tekintették a Kisegítő Iskolát ekkor (bár nevet még nem kaphatott). Az igazgatónő, Fenyvesi Lászlóné vezetése mellett egy fő szakképzett gyógypedagógus és öt fő tanító dolgozott. (Matussné, 2000; Alpekné et. al. (szerk.), 2010)

Fenyvesi Lászlóné a 2010-ben megjelent Jubileumi (50 éves) kiadványhoz írta meg szakmai önéletrajzának összefoglalását Alpekné Major Valéria (jelenlegi igazgató) felkérésére: Fenyvesi Lászlóné 1961-ben végezte el a főiskolát, Tolna megyei lévén a környéken keresett

⁹ Megjegyzés: ma is működik a Vasvári sportiskolaként

állást. Dunaújváros volt hozzá a legközelebb, így ide jelentkezett. A Vasvári iskolában volt két zsúfolt osztály, ahova gyógypedagógusokat kerestek elsősorban. Súlyos értelmi-, beszéd fogyatékos, halmozottan sérült tanulók voltak ezekben az osztályokban. Az egyikbe a fiatalabb korúak „kicsik” megnevezéssel, a másik osztályba a „nagyok” voltak elhelyezve életkorok szerint, más differenciálási szempont nem volt. A létszám folyamatos növekedése következményeként, az 1964/65-ös tanévet már a Vasmű úti épületben kezdték meg. Fiatal gyógypedagógusként lett Fenyvesi Lászlóné az igazgatónő. A nyolc nevelőből 7 tanító végzettségű, csak egy fő volt szintén gyógypedagógus, így a saját tapasztalataikra kellett támaszkodniuk. 2 évig csak pedagógusok működtették ezt az intézményt, nem volt adminisztrációs munkatársuk, a gazdasági ügyek intézéséhez kaptak némi segítséget az egyik másik iskolától (Ságvári). Fenyvesi Lászlóné 1966-tól kapott maga mellé egy igazgatóhelyettest is. A kollégái, amint csak lehetett, elkezdtek ekkortól levelezőn a főiskolai tanulmányaikat. Nagy baj volt viszont, hogy három évig kerítés nélkül kellett figyelemmel kísérniük és menedzselniük a 100-150 gyermek udvaron tartózkodását a forgalmas út mellett. Szerencsére egyszer sem történt baleset. 1969-ben a szaktanári ellátottság kérdése bizonyult a leggyengébbnek. Az iskola új tantervet is kapott. Ez 1971-1974 között fokozatosan került bevezetésre. A folyamatot sajnos nehezítette a tankönyvek, munkafüzetek hiánya. Ettől függetlenül a 70-es években élte az intézmény a virágkorát. Sok tanulót az akkori tantervekkel remekül lehetett nevelni és oktatni, mert a részképesség-problémákkal küzdő gyermekekhez igazodtak. Sokan tudtak a Kisegítő Iskolából szakmunkásképzőbe kerülni. (Alpekné et al. (szerk.), 2010)

A kor szellemében a fő feladatot a politechnikai oktatás (iskolai műhelyekben vagy iskolával kapcsolatban lévő üzemek segítségével folyik az oktatás-nevelés)¹⁰ hangsúlyossá tétele, valamint a tananyagcsökkentés és az alapkészségek eredményesebb fejlesztése képezte. Az akkori minisztérium felkérésére a kisegítő iskola első osztályában kísérleti számtant is folytattak, részt vettek a kísérleti tanterv gyakorlati kipróbálásában. Ekkor a tanköteles korú gyermekek 3-3,5%-át (sajnos a forrás nem pontosítja, hogy a városra vagy az ország egészére vonatkozik ez az adat) látta el ez az iskola. Továbbá az intézménynek (férőhelyek hiányában) súlyosan fogyatékos gyermekek beiskolázását is kellett vállalnia. 1973-ban még nem rendelkezett műhely- és tornateremmel, szertárhelyiséggel az iskola. A szakos pedagógus ellátottsága az intézménynek 1974-ben 39,1 %-os volt, 1977-ben ez az arány már szerencsére 60%-ra javult. 1977-ben a kisegítő iskolát a zsúfoltság jellemezte. Egy tanteremre átlagosan 33

¹⁰ <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/kereses.php?csakcimben=&szo=POLITECHNIKAI&offset=1&kereses=j%C3%A1rtass%C3%A1g>

tanuló jutott (az országos átlag 14-16 fő volt ekkoriban). A pedagógusok túlterheltek voltak. Tornaterme ekkor sem volt még az iskolának, szemben a többi iskolával, ahol már mindnek volt Dunaújvárosban. A Fejér Megyei Pártbizottság határozata értelmében az ötéves terv időszakában (1976-1980) a városban is meg kellett valósítani az egy műszakos oktatást, ami -a területi aránytalanságok miatt-csak körzethatár-módosítással volt kivitelezhető. Csak a kiegészítő iskola maradt váltóműszakos, a többi iskolából kb. 420-450 fő iskolabusszal utaztatásra vagy átirányításra került más intézményekbe. (Matussné, 2000)

1978-ban már országos szinten is nagy iskolának számított ez a „sárga iskola” (így hívták akkoriban a helyiek. A Kiegészítő Iskola 256 gyermekkel működött, akik 16 tanulócsoportban tanultak. A 136/1977-es MM rendelet megtiltotta, hogy a „kiegészítő iskolák” nevet vegyenek fel. Csak Kiegészítő Iskola néven működhetett. Országszerte diszkriminációs helyzetben voltak ezek az iskolák ekkor. Érdekességnek megjegyezném, hogy az iskolában nagyon komoly úttörőélet zajlott. A 2000. számú Petőfi Sándor Úttörőcsapat tagjának lenni rangot jelentett az iskola minden diákjának. (Alpekné et al. (szerk.), 2010)

Az 1985. évi I. törvény hozta meg a megváltást. A „kiegészítő iskola” megnevezést eltörölte és valamennyi ilyen típusú intézményt innentől kezdve általános iskolának kellett hívni. Végre az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek rendes általános iskolai bizonyítványt kaphattak, ami a többségi iskolai bizonyítvánnyal volt azonos értékű. 1987-ben az iskola új nevet kapott. Vasmű úti Általános Iskola és Speciális Szakiskola lett. Az alapképzésen kívül speciális szakoktatás, betanított munkaképzés is létesült itt. (Alpekné et al. (szerk.), 2010)

Fenyvesi Lászlóné (2010) meglátása szerint a folyamatos létszámemelkedésnek az volt az oka az intézményben a 70-80-as években, hogy az általános iskolákból a magatartás problémás gyermekek átkerültek hozzájuk. Többszöri ígéretések voltak, hogy a létszám miatt nagyobb épületet kap az intézményük, de ezekből nem lett semmi. A végén már eljutottak arra a szintre a gyógypedagógia nevelés-oktatás terén, hogy az intézményi pedagógusok a város négy különböző pontján tanították az értelmi fogyatékos diákokat. Voltak, akik alig ismerték egymást, de ettől függetlenül mindenki eleget tett kötelességének. A Móra Ferenc Általános Iskola az 1989/90-es tanévet (rendszerátalakítás) végre már egy újonnan épített iskolaépületben kezdhette meg. Fejér megyében (ma: vármegyében), a felszabadulás óta elsőként Dunaújváros építhetett új épületet a gyógyítva nevelő Vasmű úti Iskola számára. Az új épület alapterülete 2660 négyzetméterű volt, összesen a külső közművekkel együtt 46 millió forintba került, kivitelezője a 26-os Állami Építőipari Vállalat volt. Az átadás a városban lévő gyógypedagógiai képzés 25 éves évfordulója alkalmából valósult meg. A Ladóczki Attila tervei alapján készült egyemeletes épület 18 tantermével 200 átlagostól eltérő fejlődésmentet mutató

gyermek oktatásához lett tervezve. Az akkori tanulólétszám ugyan már 213 fő volt; 18 tanulócsoport működött, 43 nevelővel. Végre ideális körülmények között voltak az itt tanulók és dolgozók. Az intézmény külön logopédussal rendelkezett, kapott informatikatermet, könyvtárat, tornatermet, videó-szobát, kondi-termet és különböző szertárakat. 1990. márciusában lett az iskola neve: Móra Ferenc Általános Iskola. A névadó ünnepséget Vészits Ferenc (a névadó író unokája) is megtisztelte jelenlétével (Alpekné et al. (szerk.), 2010).

Fenyvesi Lászlóné 1964-től 1993-ig volt az iskola igazgatónöje, utána még logopédusként dolgozott a 2008/2009-es tanév végéig, azóta nyugdíjba vonult, családjával és unokáival tölti az idejét (Alpekné et al. (szerk.), 2010). 1993-ban Dunaújváros Érdemes Pedagógusa Díjjal, 1994-ben kiemelkedő gyógypedagógiai munkájáért Éltes Mátyás Díjjal tüntették ki.¹¹

Az 1993-as közoktatási törvény következtében a Móra Ferenc Általános Iskolának lehetősége volt, hogy Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményegység is legyen. Ódorné Juhász Márta, az intézmény második igazgatónöje egyik legnagyobb feladatának tekintette, hogy egy szervezetileg működőképes és többcélú legyen a Móra iskola. Négy éven át kitartó fáradhatatlan munkája végül meghozta a gyümölcsét. Dunaújváros Megyei Jogú Város Közgyűlésének 97/2007. (III.22.) KH. számú határozata kimondta:

„Dunaújváros Megyei Jogú Város Közgyűlése az Önkormányzat által fenntartott közoktatási intézményekben nevelt, oktatott sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásával kapcsolatos feladatok szakmai színvonalának emelése érdekében a Móra Ferenc általános iskola feladatkörét bővíti az egységes gyógypedagógiai módszertani intézményhez kapcsolódó feladatokkal...” (Alpekné et al. (szerk.), 2010. 23.)

A fentebb említett oktatási törvény módosítása miatt felgyorsult az integrációs törekvések kérdése. Ekkor kezdődött el a 4 éves küzdelem, aminek az lett a vége, hogy módszertani központtá is alakult az intézmény, így az általános iskolai oktatáson túl szakmai- és szakszolgáltatási feladatot is ellátott ez az intézmény. Ekkor az EGYMI két utazó pedagógussal és egy fejlesztő pedagógussal rendelkezett, valamint három partner iskolával szerződött. Eleinte a fejlesztőtermek kialakítása, az eszközök hiánya és az új helyzet hozta elfogadás ment nehézkesen. Mára már a befogadó intézmények fejlesztő termeket alakítottak ki és pályázatok útján nyert eszközökkel segítik az utazó pedagógusi hálózatot. (Alpekné et al. (szerk.), 2010)

¹¹ <https://mediatar.jakd.hu/index.php?p=search&s=%23Fenyvesi%20L%3%A1szl%3%B3n%3%A9>

Ódorné Juhász Márta (2010) szintén írt az 50 éves Móra iskolai Jubileumi kiadványba. Ő a Sinatelepi Általános Iskolából ment át 1979-ben az akkor még Kisegítő Iskolába. Elődjének, Fenyvesi Lászlónénak köszönhetően az iskolában valamennyi osztályfokon tanított. Saját maga megtapasztalhatta az értelmi fogyatékkal élő gyermekek pszichológiai fejlődését a kezdetektől a ballagásig. Több éves munkaközösség-vezetői munka után iskolaigazgató lett 1993-ban. Kezdő igazgatóként Dr. Nagy Tiborné, Varga Lászlóné és Nagyné Horváth Mária igazgatóhelyettesekkel közösen megszervezték a foglalkoztató tagozatot. Három csoportot szerveztek napközis ellátással együtt. Akkoriban még az értelmileg akadályozott gyermekekkel egy csoportban nevelték az autista (autizmus spektrumzavarral élő) tanulókat is. Ez a helyzet tarthatatlan volt, mert az együttnevelés hatása az értelmileg sérült gyermekek szempontjából nem volt előnyös. Létrehoztak először egy, -az élet úgy hozta- majd kettő önálló autista csoportot. A tantestület számára nagy kihívást jelentettek a közoktatási törvény folyamatos módosításából adódó munkák. Tantervet írtak, amit aztán átírtak, végül kerettantervet írtak. A sok teendő pl. minőségirányítás, kockázatkezelés...stb. miatt nagyon sokat kellett adminisztrálniuk. Ódorné az integráció híveként felkereste a Magyar Speciális Olimpia Szövetség akkori elnökét, és kérte az iskola felvételét a szövetségbe. Az iskola keretében így lett korcsolyaoktatás és úszásoktatás a tanulók számára. A gyermekek számtalan győzelmet arattak. Az akkori kollégák magas szakmai munkáját dicsérte az is, hogy többször a Móra iskola csapata képviselte Fejér megyét az országos tanulmányi versenyeken, valamint nem volt olyan Megyei Vers- Prózamondó és Énekverseny, ahonnan ne szereztek volna helyezéseket. Továbbá a Móra iskola indította el a Megyei Matematikaversenyt is. (Alpekné et al. (szerk.), 2010)

Ódorné 1993-tól 2008-ig volt az intézmény igazgatója, 15 éven keresztül. 2008. aug. 20-án dr. Hiller István oktatási minisztertől a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjét vehette át. 2003-ban, pedig a Dunaújváros Megyei Jogú Város Közgyűlése „Dunaújváros Érdemes Pedagógusa díjjal” ismerte el.¹²

2008-tól az új igazgatónő Alpekné Major Valéria lett, aki jelenleg is a Móra Ált. Isk. és EGYMI igazgatónője. Kutatásomhoz ő járult hozzá, mint interjú alany, ezért hálás köszönetem illeti.

Néhány jelenlegi tagintézménye, partnerintézménye a Móra EGYMI-nek, ahová az utazó gyógypedagógusok kijárnak vagy programokat szerveznek, vagy kapcsolatban áll velük az iskola:

Dunaújvárosi Dózsa György Általános Iskola

¹² <https://dunaujvaros.hu/hir/1522>

Dunaújvárosi Petőfi Sándor Általános Iskola

Dunaújvárosi Vasvári Pál Általános Iskola

Dunaújvárosi Rosti Pál Gimnázium és Általános Iskola

Dunaújvárosi SZC Hild József Technikum, Szakképző Iskola és Szakiskola

Dunaújvárosi SZC Lorántffy Zsuzsanna Technikum és Kollégium

Dunaújvárosi SZC Rudas Közgazdasági Technikum és Kollégium

Pannon Oktatási Központ Gimnázium, Szakgimnázium, Technikum, Szakképző Iskola és Általános Iskola...stb.

III. Alkalmazott módszerek (anyag és módszer)

Kevert kutatási módszert választottam. Egyrészt egy kvalitatív, félig strukturált interjú formájában, másrészt kvantitatív, számadatok (létszám), mennyiségi mutatók formájában.

A kvalitatív, minőségi kutatási módszert azért preferáltam, mert úgy gondoltam, hogy a kutatási helyzetem egy specifikus helyzetet, konkrétan a dunaújvárosi Móra Általános Iskola, Fejlesztő Oktatás-Nevelést Végző Iskola, EGYMI működését mutatja be, és ezzel a módszerrel meg tudom vizsgálni. Az igazgatónőt (Alpekné Major Valériát) vettem interjúalánynak, aki szakértőként funkcionál a kutatási témához, azon kívül, hogy a gyakorlati tapasztalataival egy ott dolgozó személyt is képvisel.

A primer kutatásomban az interjú által megismerhettem a célcsoportot, populációt. Elsősorban a tanulásban akadályozott gyermekek, tanulók voltak a fókuszcsoportban (célpopulációmban), de másodsorban szintén fókuszcsoportomba került az autizmus spektrumzavarral élő, valamint középsúlyos értelmileg akadályozott és súlyos-halmozottan értelmileg akadályozott gyermekek (továbbiakban rájuk fejlesztő iskolai csoportként vagy fejlesztősökre hivatkozom), tanulók helyzete is.

A kvantitatív kutatás az intézményvezető asszony közreműködésével jöhetett létre, mert az ő felügyelete mellett kigyűjthettem a tanulók létszámát, csoport/osztály kategóriáját az általa használt elektronikus KIR-STAT Internetes Adatgyűjtő Rendszer segítségével, amit az Oktatási Hivatal működtet.

Ez így már egy szekunder kutatás, mert az igazgatónő gyűjtötte és jegyezte le az adatokat a KIR-STAT webes rendszerébe önszorgalmából, én csak a számomra fontos adatokat gyűjtöttem ki és rögzítettem egy Microsoft Excel-táblázatomba. A Móra iskolától kapott létszám adatokat a 2013/2014-es tanévtől a 2022/2023-as tanévig elemeztem. Mindezek után a KSH táblázatokat vettem górcső alá és készítettem belőlük szemléltető diagramokat.

Az interjúhoz saját kérdéseket írtam össze. Az igazgatónővel e-mailen keresztül vettem fel és tartottam a kapcsolatot, majd többszöri személyes megbeszélés keretében is, akkor voltam az intézményben összefüggő szakmai gyakorlaton. Ezután megbeszéltünk egy találkozót, amikor rendelkezésemre bocsátotta a szakirodalmat az iskoláról, én pedig odaadtam az interjú kérdéseimet (1. sz. melléklet). Végül 2024.03.13-án délelőtt fél 10 órakor személyesen felvehettem vele az interjút.

Egy szakértői félig strukturált interjút készítettem az igazgatónővel. Kérdésenként sorban haladtunk. Az igazgatónő ugyan közvetlen, de határozott, karakán személyiség is, így

kb. 2 óra alatt sikerült elkészülnünk az interjúval. Minden kérdést hiánytalanul érinteni tudtunk. Erről a beszélgetésről engedéllyel hangfelvétel is készítettem saját telefonos hangrögzítőmmel, hogy a későbbi adatfeldolgozásomat elősegítsem, és minél inkább törekedni tudjak a szó szerinti idézésekre, gondolatmenetre.

A félig strukturált interjú sajátossága, hogy egy „beszélgetős” vizsgálati eszköz. Előre meg kellett írnom az interjúvázlatot (kérdéseket) és a felvétel közben is ügyelnem kellett, hogy mindent sorban érinteni tudjunk. Ráadásul mivel a Móra intézményben vettem fel a beszélgetést, az alapzaj mellett, az időszakos kopogásokkor, telefon csörgésekor meg kellett szakítanunk a felvételt is, illetve félidőkor kellett egy 10 perces ivás, mosdószünetet, telefonszünetet is beiktatnunk.

Az interjú felvétele után még kb. 2 órát tartózkodtam az intézményben, az iskolába járó tanulók létszámát kikeresgélve a KIR-STAT rendszerből. Mindezeket befejezve megköszöntem az igazgatónőnek az interjút és a kapott segítséget, majd távoztam az intézményből.

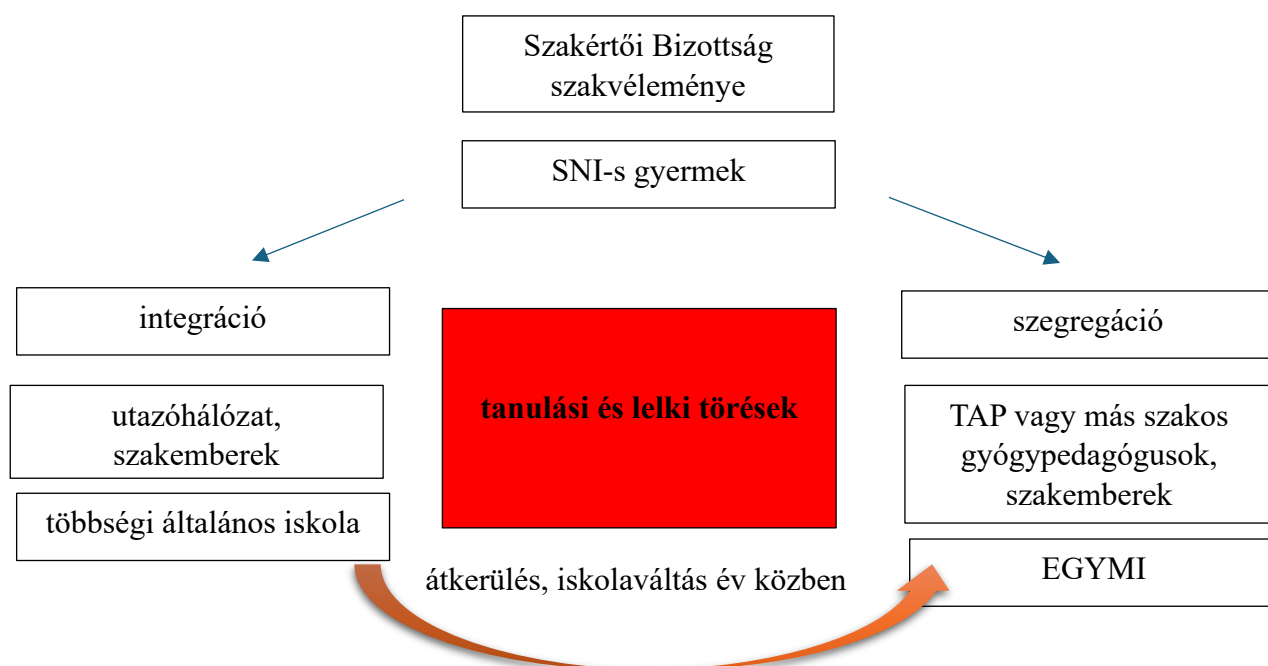
Eredmények és értékelésük (megvitatás)

1. Szegregáció kérdése

Az interjúm 1. és 2. kérdése konkrétan a szegregációra irányult. A kérdéseimre kapott választ folyamatábra segítségével tudom jól szemléltetni.

1. ábra: SNI-s gyermek helyzete

(Forrás: saját munka)

Az ábra azt mutatja be, hogy egy SNI-s gyermeknek két útja lehet első körben. A szakértői Bizottság kirendeli számára a megfelelő intézményt, ami lehet többségi iskola vagy EGYMI. Igazából ilyenkor az a kérdés, hogy a 6 éves gyermek integrálható-e vagy sem. Néha az is előfordul, ezt az interjúban el is mondta az igazgató, hogy az 1. évfolyam év elején kb. október-novemberben kell intézményt váltania a szülőnek, de előfordul, hogy csak év végén teszi meg, rosszabb esetben évek múlva, de ezt a részt később, a szülői viszonyulási résznél még kifejtem.

Az EGYMI elsődleges feladata és célja, nem a tanulmányi eredmény, hanem a gyermek személyiségét, lelki világát és az önállóságra nevelését tűzi ki. Az igazgató is mondta nekem, és ezzel mélységesen egyet is értek, hogy nagyon fontosak a szegregált intézmények, mert az utóbbi években teljes létszámmal működnek (később ezt is kifejtem, hogy miért). Egyre magasabbak az osztálylétszámok, mert egyre problémásabbak a gyermekek. Ennek oka az intézményvezető asszony tapasztalatai szerint, hogy amikor még ő tanult az egyetemen (35

évvel ezelőtt, 1989-ben) a fogyatékoság, sérültség típusok sokkal tisztábbak és átláthatóbbak voltak. Mára már a gyermekeken komplex tünetegyüttesek jelentkeznek, nem lehet rájuk húzni egy-egy kategóriát, mint régen.

2. Az EGYMI-kről általánosságban

Az interjú 3. kérdése általánosságban az EGYMI-kre vonatkozott. Az EGYMI jelentősége, hogy elássa azokat a gyermekeket, akik a többségi általános iskolában kudarcot éltek meg korábban.

Itt azt is megtudhattam, hogy milyen fontos szerepe van az utazóhálózatnak is. Az igazgató (2024) meglátása szerint egyre több utazópedagógusra lesz szükség a jövőben. Itt idézek tőle: *„Az integráltan oktatott gyerekek is, olyan komplex és nehéz problémákkal vannak, hogy mindenképpen kell egyfajta szakmai segítségnek lennie, és ezt próbálják az utazópedagógusok megoldani. És különfélék a sérültségek integráltan is. Nemcsak az enyhe értelmi fogyatékoság, mint értelmi fogyatékoság, hanem ugyanúgy, ahogy szegregáltak is, halmozódnak. Az utóbbi időben a pszichés terheltség az óriási mértékben jelentkezik. Gyakorlatilag nem is azt mondom, hogy ez az SNI-s gyerekekre jellemző csak. Ha körülnézünk a társadalomban ezek egyre inkább jelen vannak, egyre több gyereknél.”*

Saját meglátásom és gyakorlati tapasztalataim szerint is ez a helyzet. A társadalom jelenleg anómiás (norma, értéknélküliség) állapotban van. Szomorúnak tartom, hogy előbb vesznek az emberek (tisztelet egy bizonyos adakozó társadalmi rétegnek) élvezeti szereket pl. alkoholt, dohányt, luxuscikkeket, minthogy ezt a pénzt inkább a gyermekeikre költenék vagy eladományoznák a rászorulóknak. Természetesen nem azt mondom, hogy ne élvezze az ember az életet, csak éppen kellene rangsorolni. Néha a családnak, gyermekeknek a minőségi együtt töltött idő az, ami luxuscikk, nem az anyagi dolgok.

3. A Mórában az élet, létszám adatok

A 4., 5., 6., 7., 8. és 9. 10. kérdésem konkrétan a Móra iskolára irányult. Itt arra voltam kíváncsi, hogy az intézmény humán ellátottsága megfelelő-e, milyen a szakos ellátottság, járnak-e rendszeres továbbképzésekre a pedagógusok.

A humán ellátottsági adatokat táblázattal szemléltetném.

2. táblázat: Humán ellátottság a Mórában

(Forrás: KIR-STAT, 2023/2024. tanév)

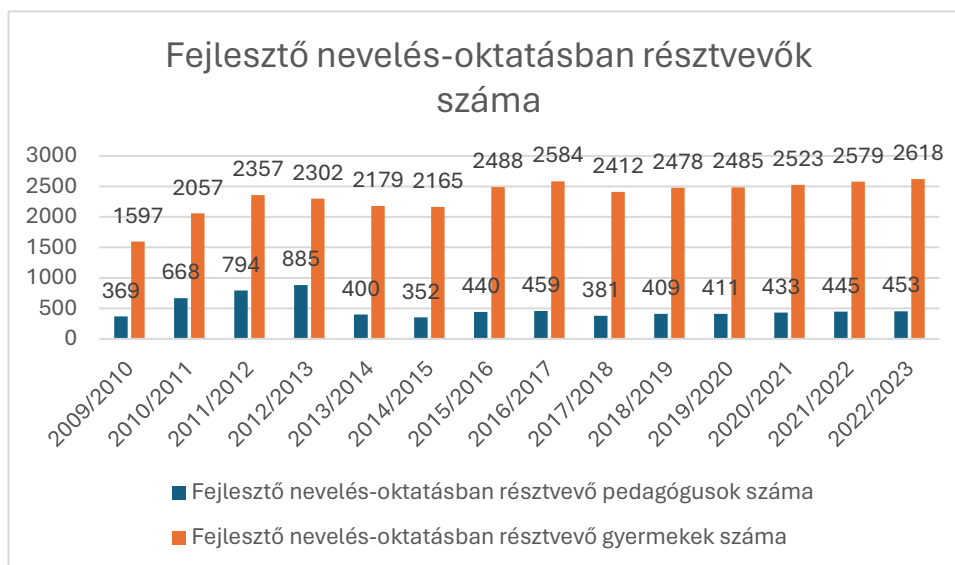
2023/ 2024. tanév	gyógype- dagógus	asszisztens	technikai dolgozó	intézmény- vezető	iskola- titkár	tanító (határozott időre)	Össz.
	30 fő (5 fő GYED, GYES-en)	17 fő	6 fő	1 fő	1 fő	1 fő	56 fő

A táblázat is azt mutatja, hogy az intézmény humán ellátottsága jónak mondható. A 30 fő gyógypedagógus mellett 17 fő asszisztens tevékenykedik. Az intézmény 6 fő technikai dolgozót, 1 fő iskolatitkárt, 1 fő tanítót határozott időre, valamint 1 fő intézményvezetőt, 2 helyettest is (ők gyógypedagógus munkakörben is dolgoznak) alkalmaz. 5 fő éppen GYED-en vagy GYES-en van.

Az intézmény alkalmaz saját logopédust, tiflopedagógust, szurdopedagógust, pszichopedagógust, konduktort, autizmus spektrumzavar szakost is a tanulásban akadályozottak pedagógiája szakosok mellett. Jelenleg a környéken sincs értelmileg akadályozott szakos gyógypedagógus. A Mórában így három nyugdíjas visszafoglalkoztatott fő végzi ezt el nagyon nagy szeretettel és lelkesedéssel. Ezzel kapcsolatosan kell lépéseket tennie az igazgatónőnek. Tervben van, de azzal a megállapításával én is egyetértek, hogy ezt a szakmát nem lehet senkire sem ráerőltetni, mert valljuk be őszintén ez egy igen nehéz terület, mind fizikailag (emelgetések), mind mentálisan. Remélem minél hamarabb megoldódik az intézmény helyzete, mert hosszú távra kell megoldást keresni.

2. ábra: Fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevők száma

(Forrás: saját szerkesztésű KSH által közölt adatok, 2023)

A Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban: KSH) megállapította, hogy a 2020/2021-es tanévben (előzetes adatok) 2,5 ezer gyermek járt fejlesztő iskolai képzésbe. Az 2021/2022-es oktatási évtől kezdődően (előzetes adatok), pedig számuk 0,1 ezerrel nőtt, és azóta maradt is 2,6 ezer a létszámuk. A tavalyi tanévben (2022/2023) 453 pedagógus biztosította a 2,6 ezer súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztő nevelését-oktatását. Az idei 2023/2024-es nevelési évben, szintén maradt ez a számarány megközelítőleg (előzetes adat) a súlyos-halmozott értelmileg akadályozott tanulóknál, viszont a pedagógusszámok még nem ismertek. A legnagyobb kiemelkedés a gyermekek létszámában a 2012/2013-as tanévben volt. A legalacsonyabb létszám 2009/2010-ben volt tapasztalható, de ezt be lehet annak is tudni, hogy az előtte levő tanévekben az adatok ismeretlenek.

Az igazgatóasszony meg van elégedve a kollégái szakmaiságával, bár mint mindenhol senki sem tökéletes, előfordulnak módszertani hiányosságok. Az iskola pedagógusai mind óriási lelkesedéssel dolgoznak, még azok is, akik nem annyira kimagasló munkát végeznek. Kollégát nem küldött még el egyet sem pályafutása alatt, egyszer történt csak egy eset, hogy egy kolléganő önszántából ment el az intézményből. Egy közepsúlyos értelmileg akadályozott gyermeket szeretett volna megbuktatni és pótvizsgára küldeni, mert nem teljesítette a tantervben leírtakat, és nem értette, hogy ezzel mi a probléma. Azóta ő egy többségi általános iskolában tanító. Megjegyezném, ezt az adott gyermeket az alkoholista nagymamája nevelte és vidékről járt be az iskolába. Egy szó, mint száz nagyon fontos a gyógypedagógiában a rugalmasság. Lehetetlen szó szerint betartatni a tanmenetet, mert tisztában kell lenni, hogy egy adott gyermek

mire képes. Az igazgatóasszony szerint is az önállóságra nevelés kulcskérdés. Ezt olyan szépen fogalmazta meg az interjúban, hogy szeretném megosztani:

„Az egyik kollégám mondta a minap, hogy volt egy interjúja a POK-kal (Pannon Oktatási Központ). És azt mondta, hogy ő azt szereti ebben a fajta intézményben, hogy nem a tananyagot tanítjuk, hanem a gyereket. Nyilván itt azért tisztában kell lenni azzal, hogy mire képes a gyerek, és ne akarjunk olyat megtaníttatni vele, amit soha nem fog megtenni. Csak energiát veszítünk ezzel, és valami teljesen mást is, ami a gyerekeknek az élmény. Nekünk nincs olyan felelősségünk, hogy pl. készítsük fel a gyermeket megfelelően az orvosi egyetemre. Ez a felelősségünk nincs, viszont van egy sokkal nagyobb, hogy az önálló életre nevelést azt, ha lehet, akkor maximálisan kihozzuk belőle. Ha van, akiből annyit, hogy a hűtőből ki tudja venni az ételt és egy vajas kenyeret csinál, akkora azt. Ha valakinél azt, hogy egyáltalán kommunikáljon és visszajelezzon a családjának, a környezetének a szemével, a szájával, a kezével, tehát valamilyen módon, akkor azt. Úgyhogy ilyen szempontból nagyon fontos, hogy valaki rugalmas legyen.”

A Móra iskola dolgozói járnak továbbképzésekre, sőt önmaguk keresik zömében a 30 órás képzéseket. Mindig az adott, aktuális problémára fókuszálva. Általában egy 30 órás képzés, modul kb. 70 000 forintba kerül, de ennél online formában vannak azért olcsóbbak is. Továbbá Alpekné igazgatóasszony elmondta azt is, hogy sok gyógypedagógiai asszisztense az évek folyamán jelentkezett vagy jelentkezik az egyetemre gyógypedagógusnak, és ezt nagyon dicséretesnek tartja. Szerintem is az, mert így tudja mire vállalkozik a jövőben. Illetve eddig az intézménynek egy autizmus spektrum szakos csoportvezetője volt az 5 csoportból, de jelenleg kettő vezető szintén jár már az egyetemre autizmus spektrumzavar szakra. A maradék kettő fő pedig szeptemberben kezdi el a képzést, mert felvették őket.

Szinte mindenki tanulásban akadályozottak pedagógiája szakos gyógypedagógus, így elég homogén a szakterületi ellátottsága az intézménynek. Mivel viszonylag kicsi intézménynek számít a Móra, -bár megjegyezném, hogy bázisintézmény- így mindenki ismeri a másikat és a más osztálybeli tanulókat, sőt más intézményből a pedagógusokat is! Azonnal rohannak segíteni, ha pl. valamelyik gyermeknek dührohama van vagy agresszív viselkedést tanúsít napközben. A kollégák nagyon jól dolgoznak együtt TEAM munkában, mivel rengeteg mindent szerveznek közösen pl. iskolai ünnepeket, szakmai programokat...stb. A kollégák viszonya pont olyan, mint bárhol máshol. Vannak természetesen klikkesedések, konfliktusok, pletykálkodások. De hát melyik női társaságban ne lennének? Számomra nagyon megdöbbentő volt, hogy az igazgatónő férfi kollégákkal nem szívesen dolgozik együtt, mert nem jó szakmai tapasztalatai vannak velük kapcsolatban. Alpekné asszony szokott más intézményekbe járni

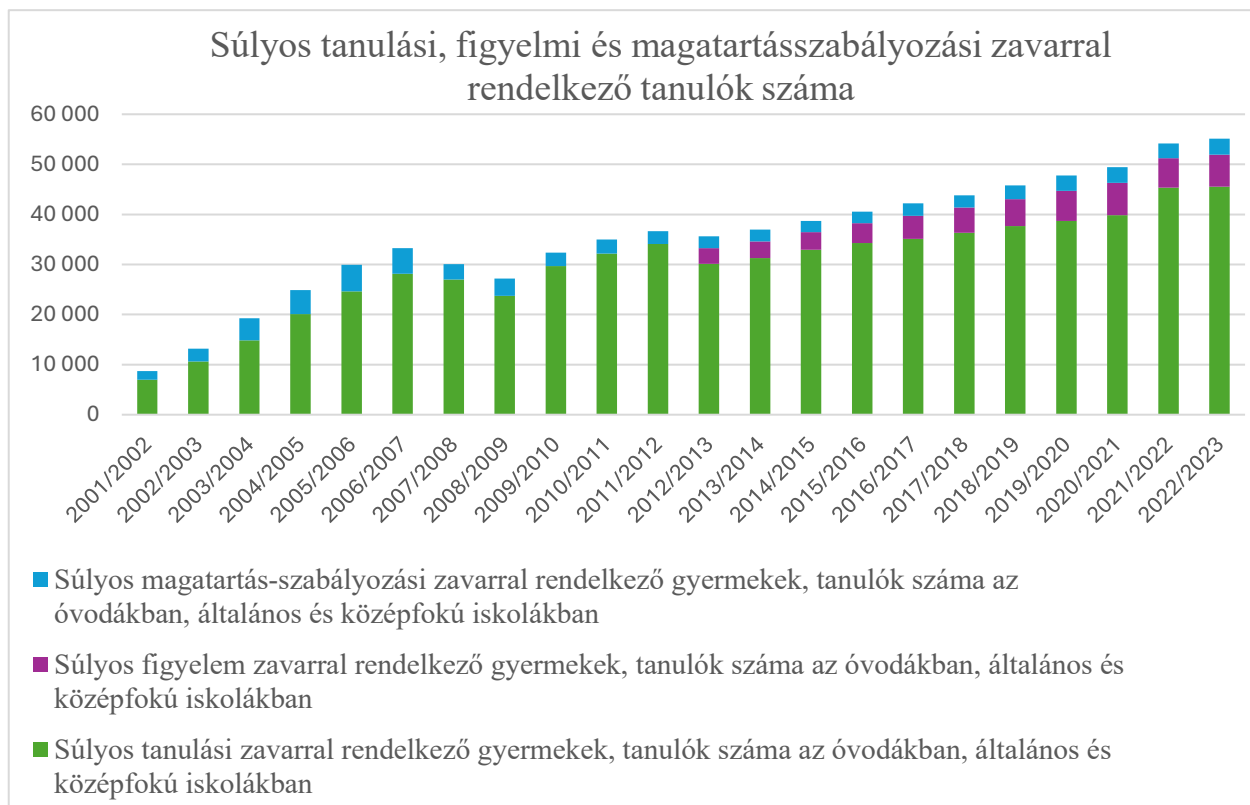
minősíteni...stb., és úgy gondolja, hogy más intézményekben a pedagógusok között viszont igenis vannak jó férfi kollégák, de az ő vezetősége alatt a gyógypedagógiai iskolájában, nem volt még szerencséje találkozni akár egyvel is. Azt eddig is gondoltam, hogy a (gyógy)pedagógus pálya elnöiesedett, de hogy csak a karbantartó legyen férfi évtizedek óta ott, az eléggé megdöbbentett.

Az viszont szerencsés, hogy a kollégák ritkán cserélődnek. Előfordul ugyan, hogy egy vidékről bejáró pedagógus lehetőséget kap, hogy a vidéki általános iskolában gyógypedagógusként dolgozzon, de ez nem gyakori.

A 11. és a 12. kérdés során arra szerettem volna választ kapni, hogy milyen a csoportok, osztályok létszáma, hány fő jár a Móra EGYMI-be.

Az intézményvezető asszony szerint a törvényben előírt létszámok jól vannak megállapítva. A Mórában viszont sajnos nem lehet tartani ezt a létszámot. Elérkezett az az időszak, hogy ki kell rakni jövőre az igazgatónőnek a megtelt táblát. Túlságosan sok gyermek számára írják elő az intézménybe járást, zömében autizmus spektrum zavarral érkeznek. Szeptembertől az igazgató még tud egy új autizmus spektrum zavarral rendelkező osztályt kialakítani. A mostani mozgásfejlesztő teremből tanterem lesz, és a könyvtárból alakítják ki a mozgásfejlesztőt. Úgy néz ki, hogy jövőre már szólni kell az Önkormányzatnak is, hogyha szeretnék, hogy több gyermek járjon az intézménybe, akkor új épületet kell biztosítaniuk. (A történelem ismétli önmagát.) A tanulásban akadályozottakat kivéve, már így is többen vannak, mint szoktak lenni a korábbi évekhez képest. Jelenleg nem tudta pontosan megmondani az igazgató, de kb.163 tanuló jár az intézménybe. Az ADHD és autizmus egyre jobban kezd kicsúcsosodni, és sajnos kell a gyógyszer, mert a gyermek annyira figyelemzavaros lehet, hogy abból adódóan már magatartás zavaros is. Hibába vannak négy szemközt vele a pedagógusok kb. 20 másodpercnél tovább képtelenség lekötni a figyelmét az intézményvezető meglátása szerint. Már vannak korszerű gyógyszerek, így nem kell félni, hogy a gyermeket esetleg „leszedálná” a gyógyszer. Sajnos az a helyzet, hogy a Móra EGYMI-ben az elsős autizmus spektrumzavarral élők csoportban hétből hatnak gyakorlatilag gyógyszer kell, és ez nagyon nem jó arány. Az országos adatok is ugyanezt mutatják.

3. ábra: Súlyos tanulási, figyelmi és magatartásszabályozási zavarral rendelkező tanulók száma
(Forrás: KSH által közölt adatok, 2023)

3. ábra: Súlyos tanulási, figyelmi és magatartásszabályozási zavarral rendelkező tanulók száma

A fentebbi halmozott oszlopon jól látszik, hogy a súlyos tanulási, figyelmi és magatartásszabályozási zavarral rendelkező tanulók száma 2012/2013-as tanévtől évenkénti fokozatos emelkedést mutatott, majd a 2021/2022-es évtől az összesített számuk megemelkedett majdnem 1000 fővel.

4. ábra: Autizmus spektrum zavarral rendelkezők létszáma az oktatási intézményekben

(Forrás: saját szerkesztésű ábra a KSH adatai alapján, 2023)

A súlyos tanulási, figyelmi és magatartásszabályozási zavarral rendelkező tanulók számarányaihoz hasonlóan az autizmus spektrum zavarral rendelkezők száma is ugyanúgy megugrott a 2013/2014-es tanévtől. Egy tanévvel később kezdődött el a kategóriájának bontása, mint a súlyos tanulási, figyelmi és magatartásszabályozási zavarral rendelkezőké.

Az igazgatónő tapasztalatait (is) bizonyítva, a Mórás tanulók létszámáról egy összesítő Excel táblázatot készítettem el. 10 éves átlagokat néztem kategóriánként.

3. táblázat: A Móra iskola gyermek létszám adatai

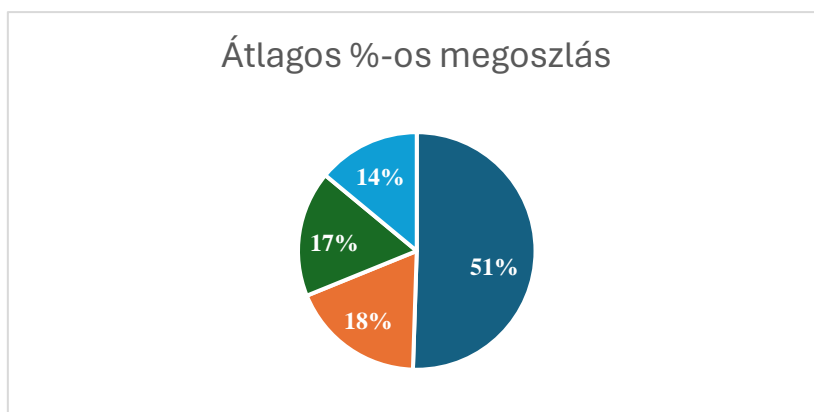
(Forrás: saját szerkesztésű táblázat a KIR-STAT internetes adatgyűjtő rendszerben rögzített adatok alapján,2023)

Tanév	Tanulásban akadályozottak (enyhe intellektuális képességzavarral élők)	Középsúlyos értelmileg akadályozottak (összevont osztály)	Autizmus spektrum zavarral élők	Fejlesztő csoport (súlyos-halmozottan sérültek)	Összesen
2013-2014	71	24	19	6	120
2014-2015	79	24	20	15	138
2015-2016	68	27	18	14	127
2016-2017	66	24	22	14	126
2017-2018	57	21	24	17	119
2018-2019	59	23	18	19	119
2019-2020	58	22	19	21	120
2020-2021	58	20	24	20	122
2021-2022	53	22	25	23	123
2022-2023	70	25	28	28	151
Átlag	64	23	22	18	127
Átlagos %-os megoszlás	51%	18%	17%	14%	100%
2022-2023	46%	17%	19%	19%	100%
Átlagtól való eltérés	-4%	-2%	1%	5%	0%

A táblázat az utolsó 10 lezárt tanév létszámadatait tartalmazza a Móra intézmény tanulóiról. Az adatokból megállapítható, hogy tanévenként átlagosan 127 tanulónak biztosítottak helyet: a tanulók 51%-a tanulásban akadályozott (sötétkék színnel jelölt), 18%-a értelmileg akadályozott (sárga színnel jelölt), 17%-a autizmus spektrum zavarral él (zöld színnel jelöltem), 14% pedig súlyosan-halmozottan sérült (világoskék jelölésű a kördiagrammon):

5. ábra: Átlagos %-os megoszlás

(Forrás: saját szerkesztésű táblázat a KIR-STAT internetes adatgyűjtő rendszerben rögzített adatok alapján, 2023)

Továbbá a táblázat utolsó két sora alapján megállapítható, hogy a 2022/23-as tanévben az átlagtól való eltérés tanulásban akadályozott tanulók esetében 4%-os csökkenést, a értelmileg akadályozott tanulók esetében 2%-os csökkenést, autizmus spektrum zavarral élő tanuló számában 1%-os növekedést, fejlesztő csoportosoknál 5%-os emelkedést mutat.

4. táblázat: Móra tanévenkénti létszám változása %-ban kifejezve

(Forrás: saját szerkesztésű táblázat a KIR-STAT internetes adatgyűjtő rendszerben rögzített adatok alapján, 2023)

Tanév	Tanulásban akadályozottak (enyhe intellektuális képességzavarral élők)	Középsúlyos értelmileg akadályozottak (összevont osztály)	Autizmus spektrum zavarral élők	Fejlesztő csoport (súlyos-halmozottan sérültek)	Összesen
2013-2014					
2014-2015	11%	0%	5%	150%	15%
2015-2016	-14%	13%	-10%	-7%	-8%
2016-2017	-3%	-11%	22%	0%	-1%
2017-2018	-14%	-13%	9%	21%	-6%
2018-2019	4%	10%	-25%	12%	0%
2019-2020	-2%	-4%	6%	11%	1%
2020-2021	0%	-9%	26%	-5%	2%
2021-2022	-9%	10%	4%	15%	1%
2022-2023	32%	14%	12%	22%	23%
10 év alatt	-1%	4%	47%	367%	26%

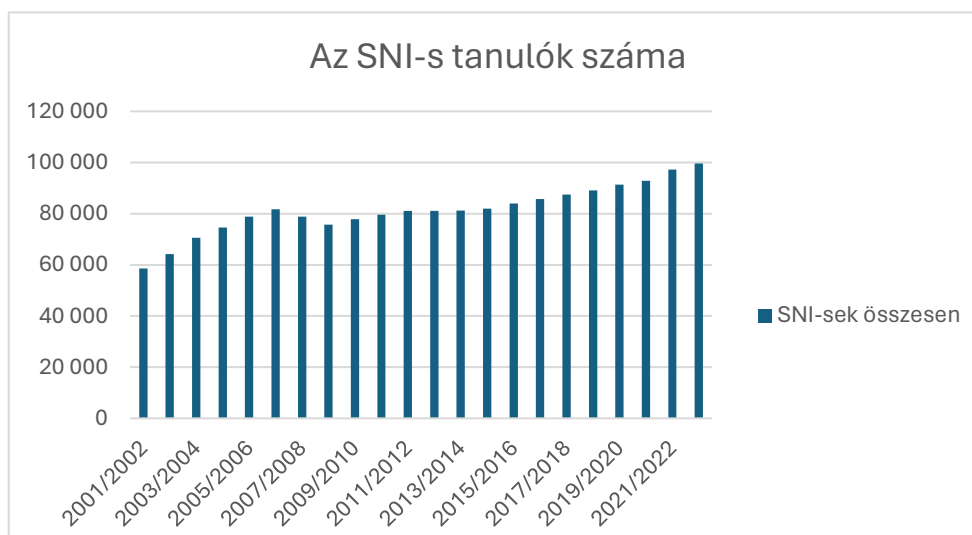
A táblázat a tanévenkénti létszám változását mutatja a megelőző tanévhez viszonyítva százalékban kifejezve. Az utolsó sor a 2022/23-as tanév és a 2013/14-es tanév adatait hasonlítja össze, mely alapján megállapítható, hogy a tanulásban akadályozott tanulók száma 1%-kal csökkent, az értelmileg akadályozott tanulók száma 4%-kal növekedett, az autizmus spektrum

zavarral élő tanulók száma 47%-kal emelkedett és a fejlesztő csoportos gyermekek száma emelkedett a legnagyobb mértékben, 367%-kal, szinte megötszörözött ezen tanulók száma a vizsgált intézményben. A második legnagyobb mértékű emelkedés az autizmus spektrum zavarral élő tanulók számában következett be: 19 főről 28 főre emelkedett. 2016-ban és 2020-ban 20% felett emelkedett a létszámuk. Csökkenés 2015-ben és 2018-ban történt 10% -os és 25%-os mértékben. A tanulásban akadályozott diákok száma a 10 tanév adatait vizsgálva kis mértékű, 1%-os csökkenést mutat. 2015-ben és 2017-ben egyaránt 14%-kal csökkent az előző tanév létszám adataihoz viszonyítva ezen tanulók száma, viszont az utolsó tanévre majdnem egyharmadával, 32%-kal nőtt.

Az elmúlt 10 évet tekintve tovább emelkedett Magyarországon a sajátos nevelést igénylő gyermekek száma a KSH 2022/2023-as tanévet összegző adatai alapján¹³.

6. ábra: Az SNI-s tanulók száma

(Forrás: saját szerkesztésű ábra a KSH adatai alapján, 2022)

Az oszlop diagramon jól nyomonkövethető, hogy az elmúlt 10 évet vizsgálva mennyire nő az SNI-s gyermekek, tanulók létszáma országos szinten. A 2022/23-as tanévben számuk már már elérte a 99588 főt.

4. Mit tudnak az EGYMI-k nyújtani a diákjaiknak és a szülőknek?

A 13., 14., 15., 16. kérdés pontjaim, hogy az EGYMI-k (bele értve a Mórát is), mit tudnak nyújtani a tanulóiknak, és a szülőknek.

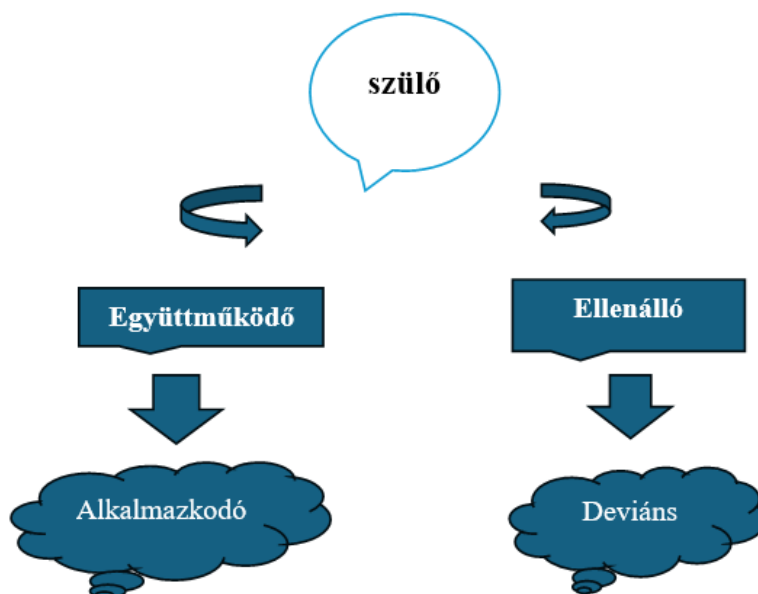
¹³ https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0006.html

Lényegében összefoglalva a gyermekeknek speciális oktatási módot és különleges odafigyelést tud szolgáltatni, amit A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 4.§ 25. pontjában meghatározottak szerint kell végrehajtani és betartatni.

A szülőknek egyfajta segítséget jelent a speciális oktatási intézmény. Egy folyamatábrával ezt is jól lehet szemléltetni.

7. ábra: A szülő(k) reakciói

(Forrás: saját munka)

A szülők reakciói a gyermekük diagnosztizálása után kettő csoportba sorolható. Vannak, akik állandóan balhéznak, deviánsan viselkednek, mindegy hova jár a gyermekük. A másik oldal pedig, ahol a szülő elfogadja az SNI-s „bélyeget”, alkalmazkodik a kialakult helyzethez, rugalmas. Jelenleg Dunaújvárosban nincs szegregált óvoda, így sok szülőt hirtelen megrázkódtatás ér, amikor a szakértő megmondja neki, hogy gyermeke nem a többségi iskolában kezdheti meg a tanulmányait, hanem egy kijelölt szegregált intézményben (adott esetünkben a Mórában). Ahogyan Alpekné igazgatónő fogalmazott: „És, ha a Mórába kell kerülni, akkor az elég nagy törés a család életébe. Akkor szembesül igazán azzal, hogy az ő gyereke nem mehet oda, ahova a többi. Tehát belekényszerítik egy helyzetbe, és ezt szülőként én abszolút értem, meg meg is értem. Senki sem szereti, ha belekényszerítik valamibe, ami ellen tiltakozik. Nem elég az, hogy otthon is más az életük a fogyatékos gyerektől, de még most akkor aztán látja mindenki, hogy tényleg baj van.”

Ennek szerencsére vannak ellenpéldái is, mikor pl. a szülő beíratatja egy többségi általános iskolába a gyermekét, de októberben-novemberben inkább úgy dönt, belátja, hogy a Móra EGYMI jobb lesz a gyermeke számára. Az igazgatónő és én is dicséretesnek tartjuk ezt a szülői típust, aki nem hagyja a gyermekét szenvedni, negatív élményeket begyűjteni.

Sajnos elég sok esetben, mikor kiderül, hogy baj van a gyermekkel (néha csak 3-4.-es osztályban derül ki) az apa (sok esetben) kilép a családból. A sajátos nevelési igényű gyermeknek nem elég, hogy részkészség/képességi, tanulmányi nehézségei vannak, de még a

családi mintája is széthullik, ezért sem szabad húzni-halasztani az elkerülhetlent, úgy gondolom.

Maga a Móra EGYMI a szülőknek egy elfogadó, segítő légkört tud teremteni, nyújtani. Ezzel én is egyetértek, mert mindig, amikor beléptem a kapun a nyugalom szigete vett körül, Természetesen előfordult gyermek sírás, kiabálás, de melyik iskolában, EGYMI-ben ne lenne? Viszont nagyon sokkolt, mikor az igazgatónő mondta nekem, hogy az elmúlt 1,5 év alatt nagyon megsaporodtak a deviáns cselekvések és a lelki bántalmazások. A mai szülői generációról olyan háttérinformációk derülnek ki, amik borzalmasak. Én személy szerint úgy gondolom, hogy a COVID utáni helyzet csúcsosodhat most ki. Pl. mikor voltam interjúztatni, akkor előtte csütörtökön derült ki egy pedofil ügy (a média is most nagyon felkapta ezt a témát az üggyől függetlenül) szülő által. Hétfőn már a rendőrségen volt az intézményvezető asszony. Ő mondta, hogy az egészben az a legrosszabb, hogy ez évek óta zajlik a gyermekkel, és eddig még senki sem jelzett, tett lépéseket, mindenki hallgatott az üggyről. Nagyon rossz világot élünk, úgy gondolom...

5. A társadalmi megítélés

A 17. és 18. kérdés a társadalmi megítélésre irányult.

Régebben az iskolával szemben nagyobb ellenállás volt. Nem lehetett a Kisegítő Iskolának neve. Mikor a törvény ezt lehetővé tette, végre megszűnt a „bélyeg”. Az iskolát elnevezni a lehető legjobb ötlet volt az intézményvezető asszony szerint. Nagy lépés volt ez az egyszerű dolog. Alpekné igazgatónő úgy gondolja, hogy nem csak az EGYMI intézményétől, hanem a fogyatékoságtól fél a társadalom. Lehet, hogy a „fogyatékos” embert kinevetik az együgyűsége miatt, de egyébként, ha szembekerülnek vele, akkor zavarba jönnek és nem tudnak vele mit kezdeni. Én erről kicsit máshogy vélekedek. Én szerintem nem csak fekete és fehér van, hanem szürke is. Vannak, mondjuk ki őszintén, gonosz lelkű emberek és angyali lelkűek, közöttük pedig számtalan árnyalat van, akik lehet változtatnak a megítélésükön pozitív vagy negatív irányba tapasztalataik alapján. Ősszel voltak a Móra iskolában középiskolások, akik szemléletváltás, érzékenyítés céljából érkeztek az intézménybe. Beszélgetni tudtak egy kerekesszékes kislánnyal, kipróbálhatták a széket, sőt az érzékszervi sérültségek közül a vakságot is tudták számukra letakart munkavédelmi szemüveggel szemléltetni, bemutatni. Az ilyen fajta programból még több lehetne, meglátásom szerint, mert óriási élményt adnak ezek az alkalmak.

Egyfajta társadalmi integrációs hiány van jelen. Vannak törekvések, pl. középiskolásoknak 50 órás önkéntes munka szociális területen, de hiányoznak az árnyalatok. Hiba beledobni a

mélyvízbe az embereket. Az igazgató asszony meglátása szerint, a középiskoláskor az utolsó állomás, hogy még eredménnyel lehessen szemléletet váltani. Ezzel nem értek maradéktalanul egyet, mert én úgy gondolom, az élet hozhat olyan helyzeteket felnőttként, mikor átértékeljük önmagunkat pl. balesetek, családtag sérültsége, halála...stb.

Dunaújvárosban 15 év leforgása alatt pozitív szemléletváltozás zajlott le a Móra irányába. Az intézményvezető asszony nyitott, így bárki, aki az iskola iránt érdeklődik, betekintést kaphat az intézmény életébe. Bázisintézményként jöhetnek ide a pedagógusok hospitálni, más intézmények hallgatóival, dolgozóival is kapcsolatban állnak napi szinten. A Móra egyébként képviselteti magát. Különböző rendezvényekre mennek el a gyermekekkel (akikkel lehet menni természetesen „kirándulni”), illetve érdeklődés is van feléjük. Gyógypedagógiai probléma esetén őket keresik fel a kollégák, szülők...stb.

6. Differenciálás a Mórában és a szabadidő kérdése

A 19. és 20. kérdéskörben a Móra iskola pedagógiai módszereire kérdeztem rá, illetve a szabadidős programokra.

Náluk kb. egy osztály 8 fős és ebből minimum 5 felé kell a differenciálni. Nincsen náluk konkrét módszertan, mert minden osztály mást-mást igényel. Van, ahol kooperatív módszertan szükséges végig az órán, de valahol meg inkább a hagyományos módszerek válnak be inkább, de előfordulnak ezek vegyesen is egy-egy órán. Pl. mikor voltam tanítási gyakorlaton a 7. osztályosoknál történelem órán megdöbbsentem, hogy külön kérték, hogy pl. hagyományos szókeresőt, keresztrejtvényt...stb. hadd csináljanak inkább a laptopos/interaktív táblás lezáró feladatok helyett, mert azokat már nagyon unják. Továbbá ők maguktól is olvastak az órán, kérés nélkül a tankönyvből, miközben haladtunk az IKT táblánál a tananyaggal. Követni tudták, éppen hol tartunk. A 6. osztályban (ott csak hospitálni voltam), meg az ellenkezője volt, egész órán csak az interaktív táblás feladatokat szerették csak csinálni, az órán elhangzottakat alig-alig tudták követni aznap, mikor voltam. Pl. nyelvtan órán a gyermekek a hagyományos füzetben dolgozást nem szerették csinálni, viszont szinte ugyanazt a feladatot az IKT-táblás feladattal szerették csinálni. Természetesen mindkét osztályban 95%-ban a vizuális megsegítés dominált az IKT-tábla használatának segítségével. Az órák didaktikai menete a tanulók tapasztalataira, megfigyelésére lett felépítve. Egy szó, mint száz minden osztály más-más, mások az igényeik, de az SNI-s gyermekcsoportokban mindig kell differenciálni gyermekekre szabottan, mind mennyiségileg, mind mennyiségileg!

A szabadidős programokhoz készítettem egy szófelhőt, hogy kicsit vizuálisan is érzékelteni tudjam őket.

8. ábra: Szabadidős programok a Mórában

(Forrás: saját munka)

Mint mindenhol vannak klasszikus, hagyományra épülő pl. húsvét, karácsony, játszóházak, sportnapok, kirándulások, szakkörök...stb. szabadidős programok itt is.

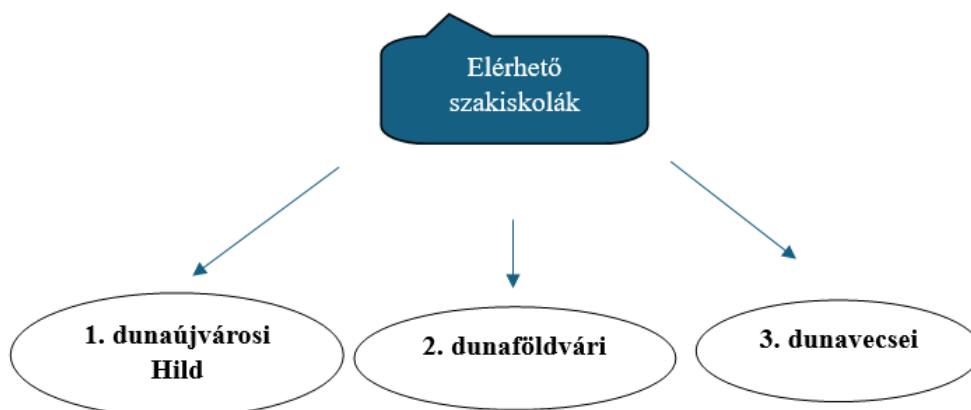
A Mórában 16h-ig van napközi, és mivel 100-120 tanuló vidékről bejárós a jelenleg közel 160 gyermekből, így főleg iskolaidőben tudják ezeket lebonyolítani. Ennek oka, hogy az iskola nem rendelkezik saját kollégiummal, a tanulók busszal vagy kocsival érkeznek reggelente. A 6. órában szoktak lenni a szakkörök a gyermekek számára. A tanulók nagyon szeretik a digitális és a népi gyermekjátékok témájú szakköröket, de sportból is van kettő. Általában a délelőttbe szoktak beleépítve lenni az ünnepekhez kötött játszóházak.

7. A továbbtanulás kérdése

A 21. kérdésem a továbbtanuláshoz kapcsolódott. Jelenleg három intézménybe mehetnek szakiskolába a Mórás gyermekek a környéken. Ezt egy egyszerű ábrával szemléltetem.

9. ábra: A Mórás tanulók szakiskolai választásai

(Forrás: saját munka)

Az elérhető egyik intézmény a Dunaújvárosi SZC Hild József Technikum, Szakképző Iskola és Szakiskola¹⁴. Bolti előkészítő (kereskedelmi ágazat), szobafestő (építőipari) részszakmákat kínál. Alpekné igazgatóasszony nem igazán preferálja ezt az intézményt. A második lehetőség a Dunaföldváron található Tolna Vármegyei SZC Magyar László Szakképző Iskola, ami szakiskolaként is működik az Oktatási Hivatal¹⁵ szerint. Ezt a szakiskolát bátran ajánlja. A harmadik lehetőség a dunavecsei Duna Menti EGYMI. Itt az SNI-s tanulók szakácssegédek, lakástextil-készítők, textiltermék-összeállítók, bolti előkészítők és számítógépes adatrögzítők lehetnek turizmus-vendéglátás, kreatív, kereskedelem és gazdálkodás és menedzsment ágazaton. Ez egy szintén gyógypedagógiai intézmény, így nagyon szeretik. A városban van még egy szakiskola, a Pentelei Mentálhigiénés Általános Iskola, Szakképző Iskola, Szakiskola és Gimnázium, de ők mostantól csak integráltan oktatott tanulókat szeretnének oktatni.

¹⁴ <https://www.hildiskola.hu/hirek/beiskolazas-a-2024-2025-oes-tanevre>

¹⁵ https://www.oktatas.hu/hivatali_ugyek/kir_intezmenykereso/!KIR_Intezmenykereso/Intezmeny/Index/52038

8. Igazgató asszony pályafutása és meglátásai

A 22. kérdéstől kezdve az utolsó kérdésig (30.) az igazgatónő pályafutására és meglátásaira voltam kíváncsi.

Ő a kezdetektől kezdve gyógypedagógus, szurdo-oligofrénpedagógiai szakon végzett. Az első munkahelye Velencén volt, ahol egy évet dolgozott rögtön főiskola után. Mióta férjhez ment azóta van Dunaújvárosban, a Móra iskolában, azaz a korábbi épületben a Vasmű Úti iskolában kezdett el dolgozni. Felsőben tanított magyar-történelmet (humán tantárgyakat), valamint munkaközösség vezető is volt. 4 gyermeke van. 11 évet volt GYES-en és GYED-en két részletben, egyszer 5, illetve 6 éves időszak maradt ki neki a munkából. 2005-ben jött vissza a Móra iskolába. Két évet első és második osztályban tanított. Utána egy évig igazgatóhelyettes volt, de mivel ekkor jött be az integráció (2007-ben) és az egyik helyettes nem akart nyugdíj előtt ebbe belefolyjni, ezért Alpekné asszony javára lemondott, így egy év után ő lett az új igazgató, aki benne volt a kialakításban.

Szülőként és szakértőként, sok tapasztalata van a többségi iskolákban folyó oktatásról is. A kiégés fogalma pl. ezen a szintéren fogalmazódott meg számára. Szerencsére a gyógypedagógusoknál kevésbé tapasztalja ezt. Azt tapasztalja, hogy a többségi pedagógusok elmagányosodnak, főleg az óraszámok, és áttanítások okán. Hiányzik nekik a munkájukról a visszajelzés. Egy történetet is mesélt az igazgatónő. Röviden a lényege, hogy egyszer az egyik lánya pedagógusához ment szakérteni. Furcsa helyzet volt. Az adott pedagógus a többségi iskolában másfél négyzetméteren tartotta meg az egész magyar órát az osztálynak. Csak a jó tanulókat (4 főt) szólíttatta fel, akik az első sorban ültek. A többi gyermek -köztük SNI-sek- még csak látószögbe sem estek. Az egészben az volt a legborzasztóbb, hogy kizárólag egy tankönyvet használt a pedagógus. Egyáltalán semmi szemléltetés nem volt. A pedagógusnak fogalma sem volt, hogy mit csinál. Az óra végén, még le is szidta a hátsó sorban ülő kislányt, mert a kislány meg merte (diplomáciai szabályt betartva, jelentkezve) kérdezni a pedagógustól, hogy a falújságra vissza teheti-e a korábban leszedett szemléltető eszközöket, mert őt valószínűleg egész órán ez a gondolat foglalkoztatta, mivel teljesen kiesett a perifériára. Ha egy sima szülőként lett volna jelen az igazgatónő, még jól is esett volna neki, hogy az ő lányát szólíttatják fel állandóan, de szakértőként szörnyű volt látnia, hogy a többi gyermekkel mi a helyzet. Összegezve a fentebb leírtakat, nagyon fontos a szemléltetés és a változatos módszertan, hogy ne legyen lemaradás, elszigetelődés a tanulók között.

A másik negatív dolog az volt, hogy amikor Alpekné igazgatóasszony megkérdezte a pedagógust, hogy „Mikor volt itt nálad valaki látogatni, órát látogatni?” és a válasz ez volt:

„Nem emlékszem rá.” A pedagógus egyszer ugyan látta, hogy az akkori papíralapú naplóban ott volt a látogattam bélyegző az igazgatótól, de amúgy ő nem is volt bent. Alpekné asszony szereti látogatni a kollégáit, akik ahelyett, hogy megszeppennének (saját tapasztalatom) mindig készségesen fogadják felettesüket, akár bejelentés nélkül is ritka esetekben. Nincs bennük, mint a legtöbb többségi pedagógusban az, hogy „Úristen jön a főnököm az órát meg nézni!”. Ilyenkor az igazgatóasszony büszke szokott lenni, mert az látja, hogy egy sima hétköznapi órán is rutinszerűen sok segédeszközt, szemléltetőeszközt használnak a pedagógusai és ez nagyon jó.

Igen, ez szerintem is így lenne helyes. Személy szerint én sem szeretek „ellenőrzés” nélkül maradni, de a visszajelzésekből tanul és motiválódik szerintem is mindenki, aki tanít vagy oktat.

A harmadik nem pozitív dolog, -pedig szintén fontos lenne-, hogy rendszeresen tudjanak a pedagógusok hospitálni. A bázisintézmények ehhez remek színteret tudnak szolgáltatni, akár online formában is! Fontos, hogy tudjunk egymástól tanulni és azonosulni. Nem jó elszigetelődni, rugalmatlanná válni. Fontos szinten tartani magunkat tanításunk során.

Alpekné asszony az eddigi 35 éves pályafutása alatt sok kolléga előrelépését pl. mesterdiplomáját segítette, segíti elő a Mórában. Ennek okán is szereti a munkáját. Pl. nagyon büszke egyik kolléganőjére, aki az online időszak alatt 5.-eseknek és 6.-asoknak készített online feladatokat, és a használt weblapot működtető cég szerződést szeretne vele kötni, mert olyan jók a feladatai. Másik kolléganője, meg a tükörtábla terápiás programot adaptálta az iskola SNI-s tanulóira, csak úgy észrevétlenül, mellékesen egy mesterdiploma vázát készítette elő magának. Ilyenkor (is) nagyon szereti az intézményvezető asszony a munkáját, mert az ő közreműködése nélkül ezek homályban maradtak volna.

Az igazgatónő egyszerű embernek tartja magát. Véleménye szerint sajnos nagyon eladminisztrálódott az igazgatói szerepkör. Nem lenne jelenleg pályakezdő igazgató, mert őszintén megvallva, abszolút nem érdekel senkit sem, hogy a Mórában milyen szakmai munka folyik éppen. Csak a hivatalos dolgokat, határidős túlóra papírokat...stb. kéri be a tankerület. Senkit sem érdekel a Móra és ezt az ott dolgozók is jelzik. Többet érdeklődik az újságíró, hogy mi történik az iskolában, mint a tankerület. De ezt már megszokta. Ami vigasztalja, hogy a bizalom közte és a kollégái között, valamint a szülők felé megkönnyítik az életét. A kollégái mindig érdeklődnek, hogyha nem mosolyog, hogy baj van-e. Összességében, ettől szép és kihívást jelentő ez a szakma a meglátása szerint. Véleményem ugyanez.

A jövőben a legnagyobb terve az igazgatónőnek, hogy mielőtt elmenne nyugdíjba, 6 éven belül, egy szegregált óvodai egységet tudjon kialakítani a városban. Az Önkormányzattól még

épületet is kell ehhez kérni. Illetve bármennyire is nem politizálunk az iskolákban, azt figyelembe kell venni, hogyha Önkormányzat maradás vagy váltás lenne az évek során, mire lehessen számítani.

Az intézményvezető asszony elhűlve hallgatja azokat a számarányokat, amiket a pedagógusok egyetemi jelentkezésével kapcsolatban kihoznak. Az egyik kollégájának a fia mesélte neki, hogy elkeserítőek az adatok. Ők 24-en kezdték meg az egyetemet, és jó, ha az egyharmaduk elvégzi közülük azt. A KSH adatgyűjtése során, a „23.1.1.3. A köznevelési és a szakképző intézményekben alkalmazott pedagógusok és oktatók feladatonként”¹⁶ táblázatában látható, hogy a pedagógusok létszáma csökkenő tendenciát kezdett el mutatni a tavalyi 2022/23-as tanévhez képest, 639 fővel.

Az igazgatónő úgy gondolja, hogy a pedagógusképzést frissíteni kéne, változtatás kéne a képzési helyeken pl. egyes helyeken több gyakorlatra lenne szükség, mivel a többségi pedagógus hallgatók felkészületlenül kerülnek ki onnan. Pl. elő kellene már itt őket készíteni az integrációra, hogy ne csak belesöpjenek a közepébe! Egyébként bizakodónak láttam ezügyben az igazgatónőt.

IV. Következtetések és javaslatok

Személy szerint úgy érzem, hogy a kutatásom elérte a célját, bár 5-10 éves távlatban érdemes lenne újra megismételni. Összegezve a kutatási céljaimat, azokat mind elértem, mert az összes kutatási kérdéseim megválaszolásra került:

1. A szegregációval az irodalmi források alapján azért érdemes foglalkozni, mert egyre több olyan gyermek van, aki komplex magatartási problémákkal, értelmi és egyéb pszichés problémákkal küzd, és számukra biztosítani kell a külön nevelést, hogy megkapják az egyénre szabott, differenciált megfelelő ellátást, rehabilitációs, rehabilitációs...stb. fejlesztéseket. Ezt bizonyítja a kevert típusú kutatásom is, amiben az interjú során az igazgatónő elmondja, hogy az évek alatt nő az autizmus spektrum zavaros és súlyos-halmozottan intellektuális képességzavaros tanulók számaránya a dunaújvárosi Móra EGYMI-ben. Úgy gondolom, hogy az autizmus spektrum zavarral élők és a fejlesztő csoportos tanulók számának drasztikus emelkedése miatt szükség lenne rájuk szakosodott gyógypedagógusok képzésének fokozására.

¹⁶ https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0003.html

2. Az EGYMI-k célja, elsősorban a szakirodalom szerint, hogy a rendszerből kiszoruló gyermekeknek, tanulóknak egyénre szabott intézményi megsegítést adjanak gyógypedagógiai oktatás-nevelés keretében. A kutatási interjúmban az igazgató is ezt az állítást erősítette meg. Nagyon fontosnak tartja a „lelki” törések kezelését és az önállóságra nevelést. Szerintem sem a tanulmányi eredmények a legfontosabbak egy SNI-s gyermeknek és a családjának, hanem a mentális-pszichés egészség támogatása sokkal jobban, mint jelenleg.

3. A szakirodalmi áttekintésem alapján általánosságban elmondható a magyar társadalomról (is), hogy diagnosztizálás alapján törekszik kategorizálni. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvényben meghatározottak elkülönítik a tanulási nehézségeket, a tanulási zavarokat és a tanulási akadályozottságot egymástól. Az eltérő fejlődési ütemet mutató, sajátos nevelési igényű, tanulásban akadályozott tanulók szegregációját támogatja. Konklúziója ennek, hogy a szegregáció egyfajta diszkriminációt von maga után, ami kikerülhetetlen.

4. 15 év alatt a Móra iskoláról nagy mértékben pozitív irányban változott meg a társadalmi vélemény. Az igazgató az elődjéhez képest sokkal jobban nyitott a külvilág felé. Bázisintézményként a városi rendezvényeken is képviseltetik magukat pl. Rendőr Nap. Személy szerint én azt javasolnám az intézménynek, hogy tartsa meg és fokozza ezt a jó szokását. Reklámozza saját tevékenységét a szemléletváltás, érzékenyítés céljából. Pl. Duna-partra tervezhetnének „Majális”-szerűen pl. kerekesszék kipróbálását, „grill”asztal beszélgetéseket, vagy akár valami saját jótékonyági gyűjtést pl. Agárdi Szilvia vagy más énekes, híresség, népi közös tánc fellépésének hozzájárulásával. Ez természetesen anyagilag sokba kerülne, de a remény hal meg utoljára.

5. A Móra iskolában nincs konkrét pedagógiai módszer. Mint minden más EGYMI-ben -és véleményem szerint minden oktatási intézményben is-, a differenciálásnak meg kéne jelennie a tanítási órákon. A Móra EGYMI egy viszonylag kis intézménynek számít, ahol kb. 8 fős osztályból átlag 5 felé kell differenciálni. Ez nem kis munkát jelent. Személy szerint én a rejtett differenciálás pl. kooperatív módszer híve vagyok. Ez nagyon sok munkaenergiát elvesz az ember életéből, de mikor látja a gyerekeken, hogy ezt a módszert mennyire élvezik, és tanulnak általa, az mindent megér.

6. A szülőkkel való kapcsolat mindig is nehéz téma. A szülők különböző intézménytípusokba, oktatási programokba írthatják be a gyermekeiket, amennyiben szeretnék. Ez erősen összefügg a tanulók családjának társadalmi-gazdasági pozíciójával és érdekérvényesítési képességével (Berényi, 2018; Fejes & Szűcs, 2018). Hazánkban a családok

társadalmi-gazdasági státusza szerinti szelekció extrém mértékben megnyilvánul. A szülőnek szabad iskolaválasztási joga van, kivételt képeznek sajnos az SNI-s gyermekek ezalól, és akkor itt kezdődnek el a problémák... Mindig lesznek elfogadók és nehéz természetű szülők/gyámok, viszont nagyon elkésérít engem az utóbbi 1,5 éves időszak, amiről az igazgatónő mesélt nekem. Szomorúnak tartom, hogy a szülők egyre deviánsabban viselkednek, szörnyű, hogy lelkiileg bántalmazzák a gyermekeiket sérelmeik okán. Meglátásom szerint, annyira felgyorsult életet él a mai szülő generáció, hogy magára nincs ideje, nemhogy a gyermekére/ire. A munka világa, a megélhetés, a káros szenvedélyek a legtöbb esetben előrébb vannak, mint a család. Nem szabadna, hogy ez így legyen.

7. A jelenleg hatályos: A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvényben foglaltak szerint a gyermekek, tanulók 16. életévükig tankötelesek. Az EGYMI-kben tanulók szakiskolában tudnak továbbtanulni. A Móra EGYMI-ben nincs szakiskola és kollégium, így a tanulók a városi Hild szakiskolába, vagy a dunavecsei vagy a dunaföldvári szakiskola közül választhatnak a környéken, mivel általában az SNI-s tanulóknak nehézkes az utazást megoldani. Meglátásom szerint, jók az itteni részszakmát adó szakágak, de ezekre is ráférne egy kis „reformálás”. Pl. bolti előkészítő ág, gyakorlatilag polcpakolást jelent és ezzel nagyon nehéz munkahelyet találni a jövőben, mert egyre több minden automatizálva lesz.

8. A jövőbeli szakember ellátottság kicsit aggaszt engem. Jelenleg a Móra iskolában a humán ellátottság jónak mondható, bár aktív értelmileg akadályozott szakos pedagógusa nincs az intézménynek (3 visszafoglalkoztatott nyugdíjasa van csak). Ezt a problémát mindenképpen orvosolni javasolt a jövőben. Az a baj, hogyha nem lesz elég többségi pedagógus, akkor össze is vonhatnak iskolákat előreláthatólag. Ennek hátránya az lesz elképzelésem szerint, hogy a nagyobb létszámú osztályokban kevésbé lehet majd differenciálni és az integráltan nevelt tanulók nagyon lemaradhatnak. Akár átkerülhetnek az EGYMI-kbe is pl. diszlexiával (tanulási zavarral), ép értelemmel. De ez a legrosszabb eseti forgatókönyv. A gyógypedagógusi ellátottságról az EGYMI-kben nem félek, hogy elfogyna. A szakellátottság, viszont problémásabb, mivel azokat nehezebb elvégezni vagy kevés a létszám egy-egy szakhoz megadva felvételinél, mint amennyit országos szinten kellene alkalmazni.

9. A szakirodalmak olvasása és a mélyinterjú által tovább tudtam bővíteni a saját tudásomat és a tapasztalataimat. Leendő gyógypedagógusként hosszú távú célomnak tűztem ki, hogy át tudjam majd adni a környezetemnek, kollegáimnak, más szakembereknek ezt a megszerzett tudást a jövőben. Tudjak a nem gyógypedagógiával foglalkozó szakemberek pl. szülők is változtatni a negatív szemléletükön és a hozzáállásukon az EGYMI-k iránt.

V. Összefoglalás, következtetések

Szakedolgozati témám: *„Szegregáltan tanuló, gyógypedagógiai ellátást igénylő gyermekek nevelése-oktatása egy kiválasztott városban (EGYMI és tagintézményei, elődjei)”*

Dolgozatom választásának indoka az volt, hogy a szegregáció jelentőségét és az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények (továbbiakban: EGYMI) működésének jelentőségét kihangsúlyozzam szakirodalmak segítségével, amit nagy szívügyemnek és küldetésemnek tekintetek leendő tanulásban akadályozottak pedagógiája szakos gyógypedagógusként, illetve pszichopedagógusként is.

Kutatásom alapján megállapítottam, hogy a szegregációval 2024-ben is lényeges foglalkozni. Az ilyen típusú intézmények fontossága egyre jobban kiéleződik, mivel az évek folyamán egyre komplexebb tünetekkel és tünetegyüttesekkel diagnosztizálják a nem integrálható gyermekeket, így számuk folyamatosan nő a közoktatásban, megnövelve az EGYMI-s tanulók létszámát. Elképzelhető hazánkban, hogy a jövőben, egyes régiókban lesz olyan szegregált iskola, ahová az intézményi létszámnál több gyermeket nem lesznek képesek fogadni. Továbbá az utazóhálózatban dolgozók munkája is nőhet a többségi iskolákban rekedő gyermekek miatt.

Másodlagos céloknak azt választottam, hogy iskolatörténeti kutatást végezzek Dunaújvárosban, a helyi szakirodalmak feldolgozásával. Dunaújvárosi lakosként fókuszkerőmben esett a helyi fenntartású Móra Ferenc Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Intézmény intézménye, így szerettem volna ennek az iskolának a működését bemutatni egy kiváló szegregációs iskola példájaként. Itt megállapítottam, hogy sajnos két év múlva az iskola nem tud több gyermeket fogadni, mert teljesen betelik. Illetve, ha az értelmileg akadályozott szakos pedagógusok végleg nyugdíjba mennek, nem lesz a környéken, aki ellássa a súlyos-halmozottan intellektuális képességzavarral élő gyermekeket az intézményben, veszélybe sodorva a jogszabály által előírt heti 20 órás foglalkoztatás teljesítését.

Feladatomban tartottam továbbá azt is, hogy történelmileg a Móra EGYMI elődjeivel és a jelenlegi tagintézményeivel meg tudjak ismerkedni, valamint a tanulók pályaválasztási kérdését is érinteni tudjam. Nagyon sok mindent megtudtam az igazgatónőtől és a helyi szakirodalmakból. Meglátásom szerint, mindezekből látszik, hogy mennyire fontos egy kiváló, motivált gyógypedagógus munkája, s hogy a kitartásnak igen is van eredménye, amire büszkék lehetünk.

VII. Mellékletek

Interjú kérdések

Interjú kérdéseim, a következők voltak:

1. Miért fontos a szegregációval foglalkozni Ön szerint?
2. Jó dolognak tartja Ön a szegregációt?
3. Mi a célja Ön szerint általánosságban az EGYMI-eknek?
4. Hányan dolgoztak/dolgoznak a Móra intézményben?
5. Humán ellátottsága jó az intézménynek?
6. Milyen végzettséggel rendelkeznek az itt dolgozók?
7. Megfelelőnek tartja a képzettségi szintjüket az állás betöltéséhez?
8. Járnak rendszeres továbbképzésre a munkatársak?
9. Hogy jönnek ki egymással a kollégák? Szeretnek Team munkában közösen dolgozni vagy mindenki a saját szakterületéhez hű?
10. Milyen gyakran cserélődnek a munkatársak?
11. Mennyire tartja jónak az osztályok számát/létszámát?
12. Hányan tanultak/nak a Móra EGYMI-ben?
13. Saját meglátása szerint, javuló vagy romló tendenciát mutatnak a szegregáltan oktatott gyermekek számarányai?
14. Mit tud nyújtani a gyermekeknek egy EGYMI?
15. Mit tud nyújtani egy gyermeknek a Móra iskola?
16. Mit tud nyújtani a szülőknek egy EGYMI?
17. Mit tud nyújtani a szülőknek a Móra iskola?
18. Mit gondol, hogy vélekedik a társadalom az EGYMI-ről és a tanulásban akadályozott tanulókról?
19. Hogy vélekedik a társadalom (Dunaújváros) a Móráról és az ide járó tanulókról?

20. Milyen pedagógiai módszerekkel dolgozik az iskola?
21. Milyen szabadidős programokat szerveznek?
22. Hol tudnak továbbtanulni a tanulók?
23. Szereti a munkáját? Kicsit meséljen magáról!
24. Mit tapasztal szakértőként?
25. Milyen egy EGYMI-t vezetni?
26. Mit gondol, miért érdemes gyógypedagógusként tanulásban akadályozott gyermekekkel foglalkozni?
27. Mi az, amit nem szeret?
28. Mik a jövőbeli tervei?
29. Mit gondol a jövőbeli intézményi szakember ellátottságról?
30. Ön szerint a jelenlegi többségi pedagógus képzés megfelelő?

Interjú

Én: Köszönöm szépen, hogy vállalta az interjút! Sorba fogom feltenni Önnek a kérdéseket, de ha szeretné mondhatja a kérdések szerint haladva egybefüggően is, ha úgy Önnek könnyebb. (Utóbbi választotta.)

Alpekné Major Valéria:

1. Miért fontos a szegregációval foglalkozni Ön szerint?

„A szegregációval foglalkozni szerintem egyre fontosabb az intézmények életében, mert azt tapasztaljuk, hogy egyre több olyan gyerek kerül a szakértői bizottságok elé, akik valamilyen szempontból kilógnak, illetve nem tudják -akár magatartási problémák miatt, akár értelmi és egyéb pszichés problémák miatt- a többségi általános iskolákban teljesíteni a követelményeket. Ezek a gyerekek sok oldalról támogatásra szorulnak. Ez a támogatás nyilván szakembereket kíván, és ezek a szakemberek nem feltétlenül a többségi iskolákban csoportosulnak, illetve egyáltalán nem ott csoportosulnak. A szegregált intézményekben egy olyan szakembergárda tud összegyűlni a gyógypedagógia területéről, akik, ha nem is feltétlenül minden szakterületet fognak le, de mindannyian a gyógypedagógia területén dolgoznak. Én azt gondolom, hogy egy gyógypedagógus, aki elvégzi ezt a fajta egyetemet, egyfajta empátiával rendelkezik. Ezek az emberek nemcsak a tanulásban tudják támogatni a tanulókat, hanem sokkal többet tudnak ennél nyújtani a hétköznapi életben is számukra. Nyilván nálunk (Móra iskolában) is fontos a tanulás, de első körben a gyerekek személyiségét kell rendbe tennünk, illetve valamilyen olyan mederbe terelni, hogy alkalmasak legyenek majd a későbbiekben, -akár minél nagyobb önállóságra tudjanak szert tenni- az életük folyamán.”

2. Jó dolognak tartja Ön a szegregációt?

„2003-2004-ben indult be az integráció, és akkor azt gondolták, hogy a szegregált iskolákból több gyereket integrálni lehet. Ez meg is történt egyébként. Átvizsgálták akkor a szakértői bizottságok a szegregált iskolákban levő tanulókat, és hát jó néhány gyerek került ki integrált oktatásba, az általános iskolákba. Ezt csak úgy zárójelben jegyzem meg, de az integrációt -ugye ez nyilván egy külföldről megfigyelt oktatási forma- nem mi találtuk ki. Alapvetően az érzékszervi fogyatékosokra találták ki, és nyilván az egy teljesen más helyzet. Az ép értelmű gyerekek, hogyha akármilyen segédeszközt vagy akár fizikális, akár egyéb megsegítést kapnak, sokkal könnyebb számukra végrehajtani az integrációt egy többségi általános iskolában, mint azoknak a gyerekeknek, akik értelmi sérültek. Tehát ez az akkori

időben jónak bizonyult, és akkor egy kicsit le is ment a szegregált iskolákban a gyerekek létszáma. Aztán valahogy a gyereklétszám olyan észrevétlenül újra visszalopózott a szegregált iskolákba, merthogy az általános iskola nem volt felkészítve rendszeren. A többségi iskolákban a pedagógus társadalom nem készült fel arra, hogy olyan befogadó attitűdöt építsenek ki magukban, ami tényleg egy ilyen segítő környezet lenne az iskolában. Volt erre, akkor nagyon sok pályázat. Mi is részt vettünk 2011-ben egy integráló pályázatban, ahol két, (akkor még működő) Szórád iskolával, meg a Petőfi iskolával, illetve még egy szegregált intézménnyel együttesen pályáztunk. Rengeteg olyan továbbképzés volt, amit együtt csináltunk az együttnevelés témakörében az általános iskolai pedagógusokkal. Ezeket el is végeztük. De ez csak egy kis réteg volt, azt gondolom. Most már ugye Szórád nem létezik, de a Petőfi iskolával a mai napig együttműködünk. Összegezve az elhangzottakat, nem feltétlenül érte el minden pedagógusnál azt a hatást, amit ez a képzés vagy a pályázat feltételezett, mivel nem lehet mindenkit 30 vagy 60 órában megváltoztatni, főleg úgy, hogy akkor már bent voltak a gyerekek az iskolákban, ott ültek a tanítók osztályaiban. A tanító tapasztalt valamit, amit nem tudott kezelni. És akkor jön egy képzés, amiben kapott valamit, de korántsem azt, amit előtte kellett volna, mondjuk nem egy 30-60 órás pár továbbképzéssel megtámogatni. A mai napig én úgy tudom, hogy a pedagógus, tanárképzőkben, tanítóképzőkben igazából külön szakként vagy szakkollégiumként lehet az SNI-s gyerekekkel kapcsolatos módszertannal foglalkozni, tehát azóta sem épült ez be rendszeren. Visszatérve a kérdésre újra kiteljesedett a szegregált iskolák szerepe. És én mélységesen egyetértek. Szükség van a szegregált intézményekre. Az utóbbi években sajnos azt kell, hogy mondjam, hogy még több szegregált intézményre lenne szükség, mert fullra járnak. Egyre magasabbak az osztálylétszámok, és egyre problémásabbak a gyerekek. Azokkal a kórokkal, fogyatékosági típusokkal, amikkel én annak idején -harmincöt évvel ezelőtt- a főiskolán találkoztam, azok gyakorlatilag nagyon kevés létszámban léteznek már. Úgyhogy a szakértői bizottságoknál, azok a protokoll definíciók, amiket annak idején tanultunk, azok már rég nem úgy működnek. Annak idején egy sokkal tisztább, átláthatóbb rendszer volt. Egyértelműbbek voltak a fogyatékosági típusok. Most már nagyon sok megfigyelhető egyetlen egy gyereken is. Úgyhogy tényleg ott tartunk, hogy az általános iskola nem tudja ezeket a gyerekeket kezelni.”

3. Mi a célja Ön szerint általánosságban az EGYMI-knek?

„Egyrészt, mindenképpen azokat a gyerekeket ellátni, akik az általános iskolában olyan kudarcokat éltek/élnek meg, amit egy életen át nem tudnak kiheverni. A szegregált intézményekben megpróbálják valamilyen szinten ezt helyrehozni, kezelni a kollégák, és itt csatlakozik be az EGYMI. Most az EGYMI-knek kb. az egynegyed részét az utazóhálózat teszi

ki. Nyilván itt (Móra) ennek is óriási szerepe van, és egyre több utazó pedagógusra van szükség. Az integráltan oktatott gyerekek is, olyan komplex és nehéz problémákkal vannak, hogy mindenképpen kell egyfajta szakmai segítségnek lennie, és ezt próbálják az utazópedagógusok megoldani. És különfélék a sérültségek integráltan is. Nemcsak az enyhe értelmi fogyatékosok, mint értelmi fogyatékosok, hanem ugyanúgy, ahogy szegregáltak is, halmozódnak. Az utóbbi időben a pszichés terheltség az óriási mértékben jelentkezik. Gyakorlatilag nem is azt mondom, hogy ez az SNI-s gyerekekre jellemző csak. Ha körülnézünk a társadalomban ezek egyre inkább jelen vannak, egyre több gyereknél.”

4. Hányan dolgoztak/dolgoznak a Móra intézményben?

„Most a teljes létszámunk az 56 fő. Ebben benne van a 6 technikai dolgozó, a 17 asszisztens, az iskolatitkár, illetve a többiek gyógypedagógusok, és egyetlenegy kolleganő van, aki nem gyógypedagógus. Ő tanító, de ő határozott időre való nálunk, egyébként mindenki gyógypedagógus.”

5. Humán ellátottsága jó az intézménynek?

„Eszköz és humán ellátottság azt mondhatom, hogy jó. Minden állás helyünk betöltött, ha valaki felmond bármilyen oknál fogva, gyakorlatilag gyógypedagógust még mindig sikerült bevonni az intézménybe. Akár fiatal, akár éppen egy költözőt, vagy bárki mást, aki volt, de eddig még nem volt probléma. Ami sokkal nehezebb feladat, hogy szakost, -az óvónők, tanítók, tanárok ugye a tanakot (tanulásban akadályozottak pedagógiája) végzik el általában, és most például ebben a tanévben nagyon nagy kereslet volt a szurdos (szurdopedagógus). Van szurdosunk, most jött vissza az egyikük GYES-ről, a másiknak meg éppen egyéves lesz a kisbabája. Van kettő szurdosunk, meg van más szakosunk is. Öten vannak most GYES-en. Ez is hozzátartozik, de hát ez azt jelenti, hogy előbb utóbb csak visszajönnek, és akkor a szakos ellátottság is talán kompenzálódik.”

6. Milyen végzettséggel rendelkeznek az itt dolgozók?

„A legtöbben tanakosok (TAP-osok). Amink nincs egyáltalán, az az ért. ak. (értelmileg akadályozottak pedagógiája) szakos. Én olyan emberrel még nem is beszéltem még talán, aki ért. ak. -tanak. szakos végzettséggel rendelkezett volna, de egyébként van tiflosunk (tiflopedagógus), szurdosunk, logopédusunk, pszichopedesünk, konduktorunk is van. Az ért. ak. területről meg éppen nincs senki, aki itt lakna a környéken. Ez okoz nehézséget, és nem feltétlenül az ért. ak.-os gyermekek miatt, hanem a súlyos halmozottan sérültek miatt, mert oda a legnehezebb, meg az autistákhoz kell szakembereket válogatni. Ez az a két terület, amit nem tud csinálni bárki. Ugye az autistáknál annyira speciális a módszertan, hogy egy TANAK-os

nem nagyon vállalja be. A súlyos-halmazottan sérülteknél pedig éppen a módszertani hiány okoz gondot. Nagyon sok ápolási feladat van. Itt már ugye egyfajta fogyatékosági látvány van, és ez vonzótlan, de vannak ilyen emberek hál istennek, akik ezt vállalják. Nálunk most három visszafoglalkoztatott nyugdíjas végzi ezt nagyon nagy szeretettel és lelkesedéssel. De hát ezzel kell valamit kezdenünk, mert ha ők azt mondják, hogy nem bírják, mivel önekik nem muszáj bejönni, azért valljuk be őszintén. Tehát ez egy ilyen nehéz terület. Nem lehet erőltetni senkire, mert abból nem süil ki jó.”

7. Megfelelőnek tartja a képzettségi szintjüket az állás betöltéséhez?

„Nem azt mondom, hogy nincsenek esetleg olyan kollégák, akiknél én nem látnék módszertani hiányosságokat, vagy bármilyen személyiségjegybéli problémát, de azt gondolom, hogy olyan nincs, hogy tökéletes. És én meg vagyok elégedve a kollégáimmal. Rengeteg kimagasló szakmai munkával rendelkező kollegám van. Nyilván még azok is, akik nem olyan óriási, minőségi munkát csinálnak, ők is óriási lelkesedéssel csinálják a dolgukat. Nem feltétlenül a szakmaiság hiánya az, ami az ő munkájukban azt okozza, hogy mégsem olyan klasszul működnek. A kollégáim nagy többsége szerintem magas szintű munkát végez. Olyat nem tudnék mondani, akitől meg akarnék válni, azért, mert volt olyan évünk igen, és nagyon érdekes, hogy a közösség kiveti magából az illetőt, mivel mindenki beszélget mindenkivel. A szakmai dolgok vagy problémák megoldása a szünetben vagy szerdánként történik általában, amikor hosszú napjuk van a kollegáknak, ezt meg tudják beszélni. Én egyetlen egy dolgot tartok nagyon fontosnak -nem egyetlen egyet, de ilyen szempontból- a rugalmasságot. Nálunk el kell engedni azt, hogy mi van leírva a tantervbe, tehát az elvárásokat. Az egyik kollégám mondta a minap, hogy volt egy interjúja a POK-kal (Pannon Oktatási Központ). És azt mondta, hogy ő azt szereti ebben a fajta intézményben, hogy nem a tananyagot tanítjuk, hanem a gyereket. Nyilván itt azért tisztában kell lenni azzal, hogy mire képes a gyerek, és ne akarjunk olyat megtanítani vele, amit soha nem fog megtenni. Csak energiát veszítünk ezzel, és valami teljesen mást is, ami a gyerekeknek az élmény. Nekünk nincs olyan felelősségünk, hogy pl. készítsük fel a gyermeket megfelelően az orvosi egyetemre. Ez a felelősségünk nincs, viszont van egy sokkal nagyobb, hogy az önálló életre nevelést azt, ha lehet, akkor maximálisan kihozzuk belőle. Ha van, akiből annyit, hogy a hűtőből ki tudja venni az ételt és egy vajjas kenyeret csinál, akkora azt. Ha valakinél azt, hogy egyáltalán kommunikáljon és visszajelezzon a családjának, a környezetének a szemével, a szájával, a kezével, tehát valamilyen módon, akkor azt. Úgyhogy ilyen szempontból nagyon fontos, hogy valaki rugalmas legyen. Meg kell mondjam, hogy volt olyan ember, aki emiatt hagyott itt bennünket, mert annyira ragaszkodott volna az elvárásokhoz, és amikor meg akart buktatni egy közepsúlyos értelmi fogyatékos és

visszahívni augusztusban pótvizsgára, akkor nem értette, hogy miért nevetünk. És a többiek is vitáznak ilyen dolgokon, és amikor rendszeresen ilyen viták alakulnak ki, akkor kialakul a kiközösítés. Aztán annak az a vége, hogy nem érzi jól magát az illető, mert nem tud engedni a huszonegyből. Ő nem fogja itt jól érezni magát, és hiába, hogy ez van leírva, az van leírva, és nekem is mondja: „De hát ide van írva, hogy ez az alapelvárás”. Én mondtam neki, hogy amikor leírja valaki egy szegregált intézmény tantervébe azt, hogy ének órán „rák” (visszafelé) ritmust tapsoljon a tanuló, hát az nem sok fogyatékos intézménybe járt, mert én se tudnék. És ha te azt akarod elvárni tőle, hát 100 évig is ülhetsz itt. Megbuktathatod a gyereket, nem fogja visszatapsolni a „rák” ritmust. Én megmondom neked azt, ha hozzám jössz, hogy tegyed azt, amit tudsz csinálni a gyerekekkel. Az a pedagógus, aki ezzel nem tud azonosulni, annak nem itt van a helye, neki a többségi iskola való. Ott nem tudod, akkor egyes és megbuksz. Ott van pótvizsga lehetőség, ott ezt megteheti a szabálykövető pedagógus. Hát nálunk nem. Nem sok értelme van annak, hogy egy középsúlyost nyáron pótvizsgáztassunk, akit -bocsánat- az alkoholista nagymamája hordott minden reggel Előszállásról. Ki fogja megtanítani neki, ami a gyógypedagógusnak sem sikerült egy év alatt. Na szóval vannak ilyen sztorik.”

8. Járnak rendszeres továbbképzésre a munkatársak?

„Sokszor azt se tudom, hogy ki mire jár. Ezeket a 30 órás képzéseket önmaguk keresik. Mindig vannak aktuális problémák, és akkor ők arra megpróbálnak megoldást keresni, és akkor sokszor csak a papírjukat látom vagy a tanúsítványokat, amit hoznak, hogy vezessem be. De főleg az online képzések, azok nagyon bejöttek. Ezekhez a képzésekhez, nem kell elutazni. A 30 órák általában hetvenezer forintnál kezdődnek személyesen. Azért ezt nem mindenki tudja kifizetni, de azért találnak a kollegák ilyen tizenötezer forintos képzéseket online-ban. Olcsóbban meg lehet így úszni. Év végén a beszámolómban, illetve mindig kapom az összesítő listát, és azért arra nagyon büszke vagyok, hogy most például 5 ember kezdte meg, illetve kezdi meg szeptemberben a gyógypedagógiát autista szakon az egyetemen. Tehát gyakorlatilag úgy tűnik, hogy minden autista csoportban lesz egy auti szakos pedagógus. Már a tanakuk megvan. Jelenleg egy végzett autista szakosunk van, és a másik 4 auti csoport vezetője közül ketten most járnak, és ketten szintén szeptembertől járnak fognak. A másik pozitívum, hogy saját magunk termeljük ki a diplomákat, mert egy anno gyógypedagógiai asszisztens most másodéves egyetemista. (Ő is auti szakon.) Egy asszisztens pedig most felvételizik, tehát most adta be a jelentkezését az egyetemre. Van olyan is, aki tavaly még asszisztens volt, de most már végzett, múlt nyáron lediplomázott és gyógypedagógus lett azóta. Én ezt szeretem egyébként a legjobban, mert tudja, hogy mit csinál. Tudja, hogy akarja-e. Nagyon tudatosan asszisztensként elkezd az illető és meg akarja nézni, hogy ő neki való-e ez. Ezzel az egésszel kezdeni tud-e

valamit, megismeri milyen fogyatékoság típusok vannak, és ugye nálunk azért elég széles skálán mozog a fogyatékoság. Tehát tudja, hogy mire vállalkozott, és így végzi el az egyetemet. Úgyhogy én ezt nagyon tudom díjazni. És nem utolsó sorban én is ismerem őt, tehát tudom, hogy mit várhatok el tőle.”

9. Hogy jönnek ki egymással a kollégák? Szeretnek Team munkában közösen dolgozni vagy mindenki a saját szakterületéhez hű?

„Hogy, hogy jönnek ki egymással a kollégák? Hát ez pont olyan, mint bárhol máshol. Hát vannak, de olyan látványos klikkek nincsenek. Nyilván én tudom, hogy ki kivel szeret, hogy ki kivel szeret jobban beszélgetni vagy baráti viszonyt ápol, de olyan látványos elkülönülések nincsenek. De persze, nyilván konfliktusok vannak. Mert úgy gondolom, hogy olyan nincs, hogy tökéletes. De én úgy vélem, hogy ennyi nő, és ennyi féle nő megjelenésekor muszáj is, mert különben akkor baj van, hogyha nincsenek. Vagy ha nem is nyíltan, de „sugibugik” vannak. De hát vannak igen, de hát ez normális. Team munkában nagyon klasszul tudnak dolgozni. Egyébként tehát, hogyha bármi olyan van, ami közös munkát kíván, -akár egy iskolai rendezvény megszervezése-, akkor azért több kolléga nagyobb létszámot mozgósít. De vannak ugye szakmai programok, ugyanis bázisintézmény vagyunk. Ott is, ha a kell. Pl. most voltak épp autistákkal kapcsolatos előadások. Ekkor az a Team, aki ezzel foglalkozik leül, összeül vagy ha én mondom valamit, akkor remek szakmai dolgokat tudunk csinálni. Nálunk mindenki ugyanahhoz a szakterülethez tartozik. Nincsen olyan, hogy fizika szakos kéne, mivel kevesen vagyunk. A gyerekek létszáma is kevés az általános iskolákhoz képest. Nem az a problémánk, hogy egy tanulónak pl. nincs kész a fizikából a leckéje, hanem ez ennél sokkal bonyolultabb. Akár egy házi feladat el nem elkészítésében is a családi háttérrel kell megnézni. Mert az itteni gyerek önmagától nem tud, vagy segítségre szorul a megírásakor. Vagy a szülő nem nézi meg hetekig a füzetet. Szóval ez ennél sokkal komplikáltabb. Ha valamelyik gyerek kiabál, éppen rohama, dührohama van, agresszív azt, látják többen. Valamikor ki is mennek, és megbeszélik, hogy mi volt az. Mindenki mindenkivel meg tud ismerni a kollégák közül, akár a gyerekeket (nem saját osztályból) is.

Én (közbekérdezek): Az intézményben van, dolgozik/dolgozott egyébként férfi gyógypedagógus?

Alpekné: „Nincs. Megmondom őszintén, aki erre járt és itt volt, nekem nagyon rossz tapasztalataim voltak. Szakmailag nagyon gyengék voltak. Nem szerettem és azt mondtam a helyetteseimnek, hogy megszél, ha alá akarok írni. Üssenek a kezemre, de nagyon nagyot.

Nem. Vannak még a nagyon jók. Én szakérték is, tehát járom az intézményeket. Remek férfi kollégák vannak, hát nekünk nem volt hozzá szerencsénk, úgyhogy hál istennek ők is érezték, hogy én nem értékelem az ő szakmai munkájukat.”

10. Milyen gyakran cserélődnek a munkatársak?

„Ritkán. Igazából olyan van, hogyha költözés miatt. Ilyen feltételekkel mondjuk, hogy nem kell bejárnia Dunaújvárosba. A vidéki kolléga akkor lehetőséget kap arra, hogy mondjuk a vidéki általános iskolában gyógypedagógusként dolgozzon. Van ilyen, igen, de ritkán.”

11. Mennyire tartja jónak az osztályok számát/létszámát?

„A törvényileg előírt létszámok szerintem jól vannak megállapítva. Viszont, mint tudjuk, az autisták milyen nagymértékben jönnek elő. Nem lehet tartani a létszámokat. Sajnos nem úgy működik, hogy tegyük fel, jelentkezik 15 fő az intézménybe. Őket, egyrészt nem rakhatom egy osztályba, csoportba. Másrészt, feltételei vannak -most fizikális feltételekre vagy humán feltételekre gondolok-, kell, hogy legyen nekem kettő tantervem, ha két új osztályt akarok. Legyen nekem plusz kettő fő olyan pedagógusom, aki tudja csinálni a dolgát, valamint kell, hogy legyen kettő fő asszisztensem, és akkor még rendezzük be a termet. Strukturált berendezéssel szükséges rendelkezniük, tehát ez egy nagyon összetett dolog. Most van az utolsó alkalom, mert szeptemberben újabb autista csoportot kell csinálni. Utolsó hely. Könyvtárból lesz mozgásfejlesztő és a mostani mozgásfejlesztőből lesz tanterem. És akkor befejeztük, tehát nincs több. Innentől kezdve, ha igény lesz rá -és feltételezem, hogy igény lesz-, akkor az Önkormányzattól másik épületet kell kérni. Úgyhogy hát most itt nálunk mindenhol, -a tanakot kivéve-, valamit az ért. ak.-nál is többen vannak mint szoktak lenni, de igazából az autistáknál, meg a súlyos fogyatékosoknál vannak többen, mint a csoportlétszám. Hát erre vannak praktikák, hogy ezt, hogyan tudjuk megoldani főleg a súlyosaknál, mert ugye két ember ott is csak egy gyógypedagógusra van. Sajnos két ember három kerekesszéket nem tud tolni egyszerre, plusz még másik 3 gyereket is magával vinni akár egy sétára. Vannak itt akadályok, de egyelőre ezen még szülőkkel való megállapodásokkal tudunk segíteni. Itt arra gondolok, hogy nem mindenki jön minden nap, hanem be vannak osztva, hogy hétfőn, szerdán, pénteken elosztva olyan 6-7-nél több gyerek ne legyen egyszerre a csoportban, mert akkor az már kezelhetetlen. De ez nem szabályos, mert mindenkinek jár a súlyosan-halmazottan sérülteknek a 20 óra hetente. És hiába próbálnánk azt, hogy akkor legyen itt 5 órát egy nap, egyszerűen nem bírják ezek a kisgyerekek, a 4 órát is éppen hogy. Az 1. és 2. órában lehet velük dolgozni rendesen, de utána elfáradnak annyira, hogy itt hiába akar az ember 5- 6. órában bármit is

csinálni. Egy-egy gyermek elalszik vagy dührohamot kap, mert ő akkor már pihenni akar és nem akar koncentrálni, figyelni semmire.”

12. Hányan tanultak/nak a Móra EGYMI-ben?

„163-an, azt hiszem most a létszámunk.”

13. Saját meglátása szerint javuló vagy romló tendenciát mutatnak a szegregáltan oktatott gyermekek számarányai?

„A szegregáltan oktatott gyerekek számaránya egyértelműen nő. Halmozott problémák vannak. Ugye most ez a legújabb az autizmus, meg az ADHD. Elképesztő, és sajnos ki kell, hogy mondjam, van, amikor nincs módszer, kell a gyógyszer. Ez egy kicsit közhelynek hangzik, de sajnos így van. A gyermek annyira figyelemzavaros, amiből adódóan magatartás zavaros, hogy egyszerűen képtelen együttműködni. Tehát nincs az a módszer, amivel közösségben tud lenni. Amikor egy közösségben van négy, és a mostani új elsős autista csoportunkban ilyen gyermekből hétből gyakorlatilag hat, akinek szüksége van gyógyszerre, és amíg nincs gyógyszerük, addig el lehet képzelni, hogy mi van ott. És még akkor se, ha kétszemélyes kapcsolatban vagy az adott gyerekekkel, akkor sem tudod lekötni 20 másodpercnél tovább. Ha fejre állsz, meg nem tudom miket dobálsz a levegőbe akkor sem, mert ez egy idegrendszeri probléma, amit gyógyszerrel remekül tudnak kezelni, nem kábítják el a tanulót. Most már van többféle gyógyszer. Amikor kezdtem dolgozni, akkor még volt a Ritalin. Azért most már sokkal speciálisabb gyógyszerek vannak, és nem szedálják le a gyereket, hanem tényleg segít. Úgyhogy igen, régen ilyen nem volt. Egyébként mondom közösségben nem lehet másként. Na szóval növekszik az arány. Tehát az, hogy 3 évvel ezelőtt 120 körüli volt a létszámunk. Tavaly meg az idén meg már százhatvan fölött vagyunk, és akkor kimegy 20-15. És akkor tehát, sokkal több a bejövő.”

14. Mit tud nyújtani egy gyermekeknek egy EGYMI?

„Gyakorlatilag egy speciális oktatási módot és speciális odafigyelést.”

15. Mit tud nyújtani egy gyermeknek a Móra iskola?

„A Móra iskola gyakorlatilag ugyanezt tudja nyújtani. Különleges bánásmódot, ahogyan a definícióban is benne van.”

16. Mit tud nyújtani a szülőknek az EGYMI?

„A szülőknek segítség ez. Amit vagy elfogad vagy nem fogad el, mert segíteni is csak annak lehet, aki elfogadja. Itt igazából vannak azok a szülők, akik azok a szintű emberek, akiknek mindegy, hogy hova jár a gyerekük. Mindenhol balhéznak és mindenért gonoszkodva, rosszindulatúan fordulnak a pedagógus felé. De alapvetően a társadalom összekapcsolódik ezzel. Nyilván senki nem akarja, hogy neki egy problémás gyereke legyen, onnan indul az egész. Aztán ha mégis problémás gyereke születik, -akár ilyen akár olyan szempontból- előbb utóbb megkapja az SNI bélyeget, ami bélyegnek számít. Aztán még az óvoda is, mivel nincs szegregált óvoda a városban. Az óvoda elmegy, mert azt mondja, hogy ide járok Aprók házába vagy a Hóvirág...stb. óvodába (fejlesztéseket kapnak itt a gyermekek) vannak az még oké, de amikor iskolába kerülésről van szó, akkor a szakértő megmondja neki, hogy hova mehet a gyermeke. És ha a Mórába kell kerülni, akkor az elég nagy törés a család életében. Hát akkor szembesül igazán azzal, hogy az ő gyereke nem mehet oda, ahova a többi. Tehát belekényszerítik egy helyzetbe, és ezt szülőként én abszolút értem, meg meg is értem. Senki sem szereti, ha belekényszerítik valamibe, ami ellen tiltakozik. Nem elég az, hogy otthon is más az életük a fogyatékos gyerektől, de még most akkor aztán látja mindenki, hogy tényleg baj van.”

17. Mit tud nyújtani a szülőknek a Móra iskola?

„Látványosabb fogyatékoságok vannak. Októberben, novemberben már itt van az első gyerek, elkezdte mondjuk a Vasváriban az iskolát, de novemberben már itt van a gyereke, mekkora nagy szembesülés ez a szülőnek. És milyen okos, -én meg szoktam dicsérni ilyenkor a szülőt-, hogy belement, hogy nem hagyta, hogy ne menjünk el év végéig. A gyerek addig annyi negatív élményt gyűjtene be, hogy sok esetben bizony (3-4.-es gyerekről van szó), családok élete tönkrement. Mondjuk az apa kilépett. Tönkre mennek családi életek, hogyha húzzuk-halasztjuk ezt az egész dolgot. És sokan főleg így, hogy halmozott problémák vannak a gyerekekkel felismerik ezt. Most már azt mondom, hogy nagyon kevés szülőben van ez az ellenállás, hogy csak a Mórába ne!”

„Volt egyszer egy szülő, aki a portán kiabált a portással. Már maga se tudta, hogy miért, de indulattal jött be, mert ő ide nem akart bejönni, de mégis muszáj volt, mert ide utasította a szakértői bizottság és mire ideért hozzám föl, csak morgott, morgott. Aztán leültettem és csak mondta mondta mondta, én meg hallgattam. Mikor abbahagyta akkor megkérdeztem, hogy miben segíthetek. És akkor rám nézett. Azt mondta: „Tudja mikor idejöttem én olyan mérges voltam, és hogy nem akarom... Mire ideértem addigra lecsillapodtam.” Én hiszek abban, hogy a helynek szelleme van. Tehát azt gondolom, hogy olyan kisugárzása van az iskolának, hogy aki belép ide, annak segít. Segít, hogy egy kicsit lehiggadjon, lecsillapodjon az az indulat, ami benne van az emberekben. És ez nyilván attól van, hogy milyen emberek vannak itt. A szülőkkal

nehéz, a legnehezebb. Igazából nem is az, mert mi el lennénk házi feladat nélkül, hanem valljuk be őszintén, hogy meglennénk házi feladat nélkül is. Sajnos ezáltal fény derül arra, hogy igen, mi is folyik otthon. Olyan szülő generáció van sajnos, de itt természetesen csak az iskolában levő gyerekek szüleiéről beszélek. Nagyon-nagyon kevés mintakép családjunk van. Nagyon kevés ép családjunk van, és egyre durvább háttérinformációk kerülnek nyilvánosságra. Ezt egy gyereknek elviselni, ebben élni iszonytató lehet. Én mindig azt néztem meg, a kollégáim nagy része is, hogy az a batyu, amit a gyerek a hátán hoz abban bizony mi van? Tehát így akkor, hogy legyen elvárása az embernek? Az egy megtiszteltetés, hogyha egy olyan éjszaka vagy nap után jön be a gyerek, amikor otthon egymást kergették, meg halálra itták magukat meg mindent... Másnap jön a gyermek, és akkor fölmondja a verset. Azt gondolom, hogy hát ez egy óriási megtiszteltetés. És egyre több ilyen család van. Azzal, amivel nekem az elmúlt másfél évben szembesülnöm kellett, akár rendőrségi, akár szociális, akármilyen téren... Elképesztő. Soha, összességében nem volt az elmúlt x évben annyi borzalmas tragédia, ami most a másfél évben összpontosult, és ezt a pszichológus ismerőseim megerősítik. Olyan problémákkal kell foglalkozniuk, amiket álmukban se gondoltak volna. Az emberek fantáziája végtelen kimeríthetetlen a borzalmas dolgok tekintetében. Ami nem feltétlenül fizikálisan valósul meg. Nem gondoltam volna, hogy nekem pl. pedofil dolgokkal kell foglalkozni szülő által, ami még fokozza a helyzetet. Jelenleg mindenhol a pedofília folyik a csapból, de sajnos ez a valóság. Ez valós. Az csak a jéghegy csúcsa, ami a napvilágra kerül. Nyilván erről is megvan a véleményem, hogy hogyan lehet úgy évekig dolgozni, én nem tudnék annak tudatában, hogy mi folyik körülöttem. Tehát normális ember, én azt gondolom, emellett nem mehet el. Csütörtökön, amikor mi tudomást szereztünk a dolgokról, én hétfőn már a rendőrségen voltam. Itt igenis évekig, bűnös volt mindenki, aki tudott róla. Én azt gondolom, bármi ilyenről, és ez csak egy dolog a sok közül, ami megtörténik.”

18. Mit gondol, hogy vélekedik a társadalom az EGYMI-ről és a tanulásban akadályozott tanulókról?

„Amikor én elkezdtem igazgató lenni, -ennek már 15 éve-, akkor sokkal nagyobb ellenállás volt az iskolával szemben. Régen nem lehetett a Kisegítő Iskolának neve. '93-ban lehetett nevet felvenni, addig csak a Kisegítő Iskola volt. Tehát ez azért azt gondolom, hogy eléggé nagy bélyeg volt, és talán az is segített, hogy eltelt az idő és az a generáció, aki akkor megélte ezt a kisegítő iskola fogalmat, azok most már azért nem foglalkoznak ezzel. Kiöregedtek ebből, hogy a gyerekeik ide-oda-amoda. Az iskolát, hogy valakiről elnevezték, a lehető legjobb dolog volt, pedig milyen egyszerű, de mégis milyen nagy lépés volt ez. Én azt gondolom, hogy nem csak az iskolától, a fogyatékosoktól fél a társadalom. Tartanak a fogyatékos embertől bármilyen

fogyatékosága is legyen. Lehet, hogy kineveti az együgyűsége miatt, de egyébként meg hogyha szembe kerül vele, akkor zavarba jön és nem tud vele mit kezdeni. Igen, működik ez a kinevetjük dolog. Elkülönítjük. Én nem akarok odamenni, én nem akarok vele beszélni, még akkor sem, ha értelmű fogyatékosról van szó. Én azt gondolom azért van, hogy nem akar a közelébe menni, mert nem teremtették ezt meg neki. Az integráció ilyen szinten kellett volna szerintem, hogy kezdődjön. Szerintem a középiskola az utolsó állomás, amikor még eredménnyel, mélyebben lehet szemléletet váltani a fogyatékosokkal kapcsolatban. Akár a középiskolai 50 órás közösségi munka is egy jó színtere lehet ennek. Lehet hozzánk is jönni, akár a Jószolgálati Otthonba. Viszont lehet, hogy pl. van egy olyan osztálytársad, aki elfogadó, de nem így, hogy tömören rázúdítják a dolgokat, mert azért valljuk be őszintén a Józsoliban a felnőttek vannak, akik idősebb fogyatékosak. Az egy megrázó élmény, mintha a gyerekekkel kiscsoportban, így-úgy találkozna. Tehát ennek is meg kellene lennie a fokozatainak. Teljesen jó élményeink vannak. Most az ősszel voltak itt Lórántffyok, Rudasok (középiskolások) is. És közös szemléletformálás történt. A tiflos kolleganő pl. csinált olyan szemüvegeket nekik, amik munkavédelmi szemüvegek voltak szigetelőszalaggal. Az egyik kerekesszékes kislánnyal verseny is volt, másik kerekesszékebe lehetett ülni. Elmondta az érzéseit, meg a gondolatait is a kislány. Aztán együtt robotoztak pl. a középiskolásokkal, tehát egyszerűen alkalmuk volt, hogy 2-3 gyerekekkel együtt csináljanak valamit a fiatalok. Segítsenek a kislánynak, mert ez is benne volt, hogy beszélgessenek és akkor ráeszméljenek, hogy hoppá ugyanolyan ember ő is mint én, csak hát nem áldotta meg az ég annyi ésszel, vagy nem tud úgy közlekedni. Ezt meg kell tapasztalni. És akkor talán nem lenne ilyen távolság.”

19. Hogyan vélekedik a társadalom (Dunaújváros) a Móráról és az ide járó tanulókról?

„Nekem teljesen pozitív a véleményem erről. Olyan mértékben változott meg ezalatt a 15 év alatt az iskoláról a vélemény. Nyilván hozzájárult az is, hogy nyitottuk, tehát az elődömnél sokkal zártabb volt a kapu. És én nyitottam, nyilván a pedagógusok jöhettek, jöhetnek hospitálni, de rajtuk kívül az óvónőkkel, más intézményekkel is kapcsolatba kerültünk. A szülők jöhetnek, mivel mindenféle rendezvényeink nyitottak, lehet beszélni a kollégákkal. A város rendezvényeire kimegyünk, képviseljük magunkat. A rendőr vagy tűzoltó napra ugyanúgy elmegyünk, mint más iskolák. És már nem mutogatnak ujjal ránk. Nagyon sokan keresik az iskolánkat, hogyha problémájuk van, mert hogy ebben látják a megoldást.”

20. Milyen pedagógiai módszerekkel dolgozik az iskola?

„Én azt gondolom, hogy nincs egyértelmű módszer, viszont olyan van, hogy ebből is, meg abból is van egy órán. Ezt a tanulócsoport határozza meg, milyen módszert lehet náluk alkalmazni. Tiszta projektmódszer, meg nyilván a frontális munkát azt felejtsük el, mert differenciálni kell. Kulcsszó a differenciálás. Egy kb. 8 fős osztályban mondjuk 5 felé kell differenciálni. Azért ez kemény meló. De bármelyik módszer egyébként, ha belegondolsz, a differenciálásra alapul. Az mindegy, hogy most az egyiket úgy hívjuk, hogy pl. te vagy a ceruza felelős, te meg beszélsz...stb..., viszont ügyelni kell, mert általában mindig ugyanaz a tanuló beszél. Az én egyik gyerekem is a Gárdonyiba (megszűnt általános iskola, más lett a fenntartója, neve) mindenféle módszeres izébe járt, és mindig ő volt az, aki beszélt, meg aki megoldotta, meg fölírtta, meg... Valójában ugyanazt csinálják a projekt, kooperatív módszerrel, mint az összes többivel csak rejtetten. Az egyértelmű módszer a differenciálás, nevezzük bárhogyan is. Nálunk csak ez működik.”

21. Milyen szabadidős programokat szerveznek?

„Vannak a klasszikus hagyományra épülő szabadidős programok. Ilyenek ugye a játszóházak, sportprogramok (csak a szabadidősre gondolok). Nálunk a 160 gyerekből legalább 100-120-an vidékiek. Mi nem tehetjük meg azt, hogy mindenkinek 4-ig legyen napközi, mert ha Daruszentmiklóson, Nagykarácsonyban lakik a tanuló, jönnek érte a szülők, vagy megy a busza. Tehát nekünk muszáj elengednünk a gyereket. Napköziben is, meg szakkörön is az maradt, akinek később megy a busza vagy meg lehet oldani, hogy később jöjjenek érte. Délutáni programnak vannak szakköreink, de azok is inkább ilyen 6. órában. Ilyenek, mint pl. a digitális szakkör nem is tudom, hogy hívják, kockaszakkör talán. Aztán a népi gyermekjátékok. Sportból is van kettő. Délelőttbe beépítve vannak, akár ünnepekhez kötött pl. húsvéthoz, karácsonyhoz a játszóházak. Aztán vannak sportnapok, hagyományos sportnapok.”

22. Hol tudnak továbbtanulni a diákok?

„Mivel 16 éves a tankötelezettségi kor, azok, akik még nem töltötték be, mindenkinek tovább kell tanulni. És van pár speciális iskola, ahova mehetnek a mi gyerekeink. A városban a legismertebb a Hild. A Hildnek van speciális osztálya gyógypedagógusokkal. Itt nem teljes szakmát tanulnak, hanem részképesítést szereznek, részsakmát tanulhatnak főleg a fiúk. Pl. egy kőművesnek lehetnek szaksegítség. Tehát szaksegédmunkások lesznek gyakorlatilag. Ha a kőműves azt mondja, hogy „Add ide a fánglit!”, akkor oda tudja adni a fánglit az SNI-s tanuló. Azért azzal tisztában kell lenni, hogy a mi gyerekeink nem feltétlenül fognak derékszöget mérni egy házépítésnél. De nem csak a mi gyerekeink, -ezt meg kell, hogy jegyezzem-, mert vannak információim a szakoktatóktól, hogy azért nem kell a Mórás gyerekekig elmenni, hogy pl. nem

a vonalzó szélétől kell kezdeni a mérést, hanem a nullától -mondjuk. Ilyen apróságokkal sok gyerekek nincs tiszta képe, de a lényeg az, hogy egy ilyen szaksegédmunkás lesz a mi gyerekeinkből. Nagyon szeretjük Dunavecst, ami szintén egy gyógypedagógiai intézmény, de van szakiskolájuk. Oda mennek most elég sokan tőlünk. Ott van cukrász, szakács, lakatos, textil megmunkáló műhely. Aztán Dunaföldváron van még ilyen. Ez is a szegregált intézményből nőtte ki magát. Ezt az intézményt is szeretem, ha a tanulók ide mennek. A Hildbe nem szeretem, ha mennek. Most a pentelei iskola volt még, de ők rájöttek, hogy csak az integráltan oktatottakat akarják oktatni. Meg ott most áll a bál. Azt se szeretem. Meg Fehérvárra mehetnének, de itt megint az utazás megoldásáról van szó. Tanulóink most is a Hildbe, Dunavecsére és Dunaföldvárra mennek továbbtanulni.”

23. Szereti a munkáját? Kicsit meséljen magáról!

„Én gyógypedagógus vagyok. Odamentem érettségi után. Nappalis voltam, szurdo-oligofrénpedagógia szakon végeztem. Kérdezik, hogy hogy bírod? (24) Nem tudom, nekem ez a természetes. Én nem tudom milyen a normál általános iskola, illetve tudom, mert van 4 gyerekem. Tehát azért bepillantást nyertem oda is, és nem mindig tetszett, amit láttam. Szakértőként szakértéseim nagy része a többségi iskolákba szólít. A kiégés fogalma ott világosodott meg előttem. A gyógypedagógusoknál kevésbé tapasztalom, de a többségi iskolákban bizony ez van. Elmagányosodik a pedagógus, főleg az óraszámok, meg az áttanítások miatt. Tehát nem tudnak egymással beszélni a pedagógusok. Ami érdekes, hogy mennyire vágnak a kollegák arra, hogy legyen valami visszajelzés a munkájukról, tehát egy kontroll. Ha csak annyi, és hogy én így csinálom, mondjuk Fehérváron, ott, hogy csinálják. És azért jók ezek a bázisos programok, mert akár online-ban, akár, ha akarnak elmehetnek személyesen órát látogatni, hogy azt mondják, hogy jó ugyanaz a problémája, mint nekem. Ugyanazt a módszert csinálja, de csak egy picit így. Én is! Vagy én elmegyek és meglátok egy egy-egy remek gólyát a falon, amit az osztály csinált. Akkor én azt lefotózom és megkérem a kollegát, hogy az ötletet hadd vigyem el, vagy csak beszélgetünk. De annyira jó! És a kollégák erre ki vannak éhezve, és azért jó a bázisos is, hogy én ki tudom vinni a kollegát, -akár online-ban is- egy előadás erejéig, vagy fölveszik az órát, hogy ezt más is láthassa és kap valamiféle visszajelzést az illető. És tőlem megkapja, mert én járok órát látogatni, meg megbeszéljük.

24. Mit tapasztal szakértőként?

„Én sajnós azt tapasztalom, hogy az általános iskolában még mindig az van, hogy „Úristen bejön a főnök!” És ez nagyon rossz. Egyszer a saját gyerekemnél voltam nyílt napon. Hát furcsa

itt a városban igazgatóként elmenni egy nyílt napra egy kollégához, az ő szempontjából is. De, amikor vége volt az órának, -ami borzalmas volt-, mivel egy négyzetméteren megtartotta az irodalomórát a kolleganő. Az én lányom az első sorban ült. És ő nyilván arra hegyezte ki az órát, mivel egyedül voltam, nem volt másik szülő, hogy az én lányomat dolgoztassa meg, de azt nem kellett, mert olyan nagy szája van, meg okos volt. Én, ezért majdnem, hogy azt hibának tartottam, hogy miért az én gyerekekre, meg az a másik négyre, aki az első sorban ült, építette az egész órát. Fogalma nem volt, hogy mit gondol ez meg, ez a másik gyerek. Ott előtte folyamatosan dumált az a 4, -akiket ismerem, ismertem, a jó tanulók, a barátnők, a minden. Mindenre tudták a választ, de én nem. Tehát nem tudod, ha szülőként mész oda, és semmi közöd az oktatáshoz, akkor én nagyon elégedett vagyok azzal, hogy „Úristen, hát figyelt a gyerekekre és mindig kérdezte mindenről!”. De én nem tudok így nézni. A pedagógus másfél négyzetméteren tartotta meg az órát, egy irodalom könyvvel, tehát borzasztó volt. Semmi szemléltetés, semmi ilyen-olyan-amolyan móka. Nem tudta, hogy mit csinál. A végén föltette az utolsó padban ülő kislány a kezét, és ő ugye nem a központi sorhoz tartozott. Megőrült neki a kolleganő, és „Na monddjad!”, és akkor azt kérdezte a kislány, hogy „Visszarakhatom-e a faliújságra ezeket, amiket leszedtek?”. Mert, hogy ő ráadásul olyan helyen ült, ahol a mögötte levő faliújságról leszedett cuccok voltak. És akkor ezért kapott egy leszúrást. Holott igaza volt. És sajnos még jelentkezett és úgy kérdezte meg, szóval még betartotta a diplomácia szabályait is. Akkor mondtam neki, hogy köszönöm szépen. Nyilván a saját gyerekekre korlátózódott. Megkérdeztem tőle, hogy „Mikor volt itt nálad valaki látogatni, órát látogatni?” és mondta, hogy ő nem emlékszik rá. Egyszer látta, hogy oda volt írva, -még a papíralapú naplóban látogattam bélyegzővel az igazgató, de nem volt. És emiatt egy idő után eljut ide pedagógus, hogy beviszem a könyvet, felolvasom, megbeszéljük azt helló. Ez a borzalom, és ebből lesz a lemaradás, meg az elszigetelődés. „Meg a nem érdekel, hogy mit csinálok, mit bohóckodjak én ott!”. „Mutogassam Petőfi képét, meg csináljak egy lottót vagy bármit, hogy érdekesebb legyen az órám?”. Egy ideig megy ez, de hogyha nincs sokáig visszajelzés a munkájáról.... Egyébként ez nem feltétlenül igaz, mert a gyerekek egy darabig visszajeleznek, de ez nem elég a pedagógusnak. Ezért nagyon fontos, hogy minél több visszajelzése legyen. Például az enyémhez hozzászórtak. Én bármikor benyithatok kopogás nélkül, holott megvan ennek is a törvényi szabálya, hogy be kell jelenteni előtte a látogatást. Meg órát látogatni nyilván úgy megyek, hogy szólok legalább 2 nappal előtte, de így menet közben én benyithatok. Akkor én látom, hogy a kolleganőm ugyanúgy a szorzótáblát a babzsákkal, vagy a kártyával, vagy körbemegyünk, vagy hullahopp karikázunk. Tehát ugyanúgy megvan, és nem az van, hogy azt látja az ember, ha bemegy órát látogatni, hogy na ezt most nekem találták ki mára, vagy ez rendszeresen benne van az ő életükben.”

25. Milyen egy EGYMI-t vezetni?

„Visszatérve igazából nekem ez a 2. munkahelyem. Az elsőt én Velencén kezdtem, amikor végeztem a főiskolán. Egy tanévet töltöttem ott. Férjhez mentem, és én azóta itt vagyok. Nem pont ebben a házba, mert az előző épületben kezdtem, ahol az iskola addig volt. Felsőben tanítottam, magyar-történelem (humán) vonalat. Munkaközösség vezető voltam. Elég sokat, 11 évet voltam GYES-en és GYED-en két részletben egy 5, illetve 6 éves időszakom volt, ami kimaradt. 2005-ben jöttem vissza ide. Akkor két évet 1.-ben és 2.-ban voltam, és utána fölöttem helyettesnek egy tanévre. Ez akkor volt, mikor 2007-et írtunk. 2007 óta van az utazó hálózat. És akkor még az előző igazgató alatt jött ez a dolog be, hogy kell utazó hálózatot csinálni, mert az integráció akkor megkövetelte. Az egyik helyettes az nyugdíj előtt állt, és ő lemondott azért, mert nem akart ebbe belefolyani. A javamra gyakorlatilag lemondott erről, de nem volt semmi konfliktus. Egyszerűen azt mondta, hogy neki elege van már, és semmi újba nem szeretne kezdeni, és belátta, hogy ez úgy jó, hogyha én benne vagyok a kialakításban. Egy évig voltam helyettes, és akkor utána lettem igazgató. Úgyhogy most nehéz lenne felsorolni, hogy mi az, amit én kezdtem el, én kezdeményeztem vagy az én ötletem volt, mert nagyon sok ilyen dolog van, de az embernek ez a hétköznapokban természetes, hogy valamit alkotni kell.”

26. Mit gondol, miért érdemes gyógypedagógusnak tanulásban akadályozott gyermekekkel foglalkozni?

„Én nagyon szeretem, ha a kollegáim mondanak dolgokat, ötletelnek. Ha a józan ész határai között van, akkor azt mondom, hogy próbáljuk meg. Például a legutóbb, tavaly az egyik kolléganő jött, hogy belenézett egy előadásba, a fonematikus betűk tanításába. Ő jelezte azt, hogy nagyon szeretnék kipróbálni. „Hát próbáld, belefér az időnkbe.” Nekünk nincs olyan, hogy karácsonyra olvasni kell, hanem 2, 2 és fél év az, ami alatt kell. És jó néhány gyereknél be is jött ez. Úgyhogy vannak ilyen apróságok meg nagyobb dolgok. Nálunk például ez a pedagógus előmeneteli rendszer az teljesen természetes. Szakértő vagyok én az elejétől kezdve, tehát én 2014 óta az 1. garnitúrával végeztem. Én azóta szakértő vagyok, tehát nyilván megyek minősíteni. A házban még 2 szakértő van. Nem volt kérdés, amikor kijönnek a feltételek, -éppen ebben az évben mostantól nem kötelező, de egész eddig kötelező volt-, én megnézem, és már mondom is a névsorból, hogy kik mehetnek PED2-re. Nyilván a gyakorlati vizsga az kötelező, az egyértelmű, de a PED2-be lépést nálunk azt már mindenki megcsinálta, amikor én mondtam. Természetes az, hogy nincs ellenérv. Mint minden ez is egyértelműen a vezetőtől függ, hogy ő hogy adja elő. Ahogy szakértőként megyek-jövök, találkoztam olyan kollegával, aki be volt kényszerítve egy ilyenbe. A városban is olyan kollégákkal beszélget az ember, meg jönnek vissza a kollégáktól is, hogy az ő munkáját ne mondja meg egy külsős, aki csak épp bent van, és nem

úgy reagál rá. Amikor mondja nekem a kolléga, hogy a szakmai önéletrajzán gondolkodott egy hétig, és annyi minden eszébe jutott, és olyan jó volt feleleveníteni. „És úristen mennyi mindent csináltam! Kinyitottam a fiókot és egy halom oklevelet, meg mindent is találtam, amit az osztályom kapott. Most meg bajban vagyok éppen, hogy 4 db óratervet kell írjak.” Mondom neki, hogy „egy gyakorlott pedagógusnak nem igaz, hogy kihívást jelentsen egy óratervet kibővíteni! Nyilván nem elvárás, hogy napi szinten 5 hasábos óratervekkel menj órára, elég egy vázlattal. Egy óratervezetet egy óra alatt olyan formában kell tudnia már önteni egy x éve dolgozó pedagógusnak, ami vállalható a beadható portfólióba. A reflexió meg a saját véleményem. Tudom, hogy nem így kellett volna, hanem máshogy kérdeznem, vagy hogy ha nem ezt a feladatot adom, vagy ez teljesen felesleges volt. Ez is borzalmasan egyszerű, nem igaz, hogy nem vettél részt évente 2-3 olyan iskolai rendezvényen, amit le ne tudnál írni. Le kell írni a forgatókönyvet, majd a reflexióban megveregetni a saját vállad, hogy mi volt ebben a munkád, és ezt egy picit kihegyezni arra, hogy ez milyen szempontból volt jó szakmailag is.”

Én: „Sokan félnek dicsérni magukat.”

„Pont az a lényeg. Ha megnézed tényleg ügyes voltál és tényleg dolgoztál, úgyhogy ezen nincs mit takargatni. Ezt le kell írni, és amikor tényleg ott vagy a bizottság előtt és szakmailag közelítik meg a munkádat, és megdicsérik, meghallgatják az egy annyira jó élmény. Nagyon sok könnyes szemű kollégával találkoztam én ezekben a szituációkban, vezetői tanfelügyeleten is! Amikor a vezető, az iskolaigazgató azt mondja, hogy „Úristen, de rég, még soha nem beszélgettem így a saját munkámról!” Van most már 6 mesterünk a Mórában. Én látom, hogy ki az, aki olyan dolgokat csinál, ami nem tartozna a hétköznapjaiba, de mégis beviszi. Én azt gondolom, hogy ez a mester program. Például az egyik kolléganő elvégezte a tükörtábla terápiás programot és akkor ő azt mondta, hogy tartana két fejlesztő órát, hogy ő ennél és ennél a gyereknél kipróbálná ezt a módszert, merthogy nagyon csúnya az írása, és a diszlexiájához jó lenne. Én akkor bementem megnéztem és láttam, hogy mit csinál pontosan. És akkor mondja, hogy „Jó akkor én ezt úgy tanultam, hogy a mi gyerekeinkkel ezt így nem lehet megcsinálni, hanem akkor ez lenne a felvetés...stb.” Ezután leültem vele beszélni, és mondtam neki, hogy „Ugye tudod, hogy te pontosan mit is csinálsz? Te egy programot adaptálsz! Az ép értelmű gyerekeknek írt programot adaptálsz az SNI-sekre. Készen van a mesterművednek a váza. Megtehetnéd azt, hogy bemész aztán kettést adsz helyesírására vagy bármi mást. Nem, te ezen változtatsz. Van egy program, amivel ezzel lehet. Hát nem mindenki csinálja ezt meg.” Egy kolléganő, aki most megy mesterre ő már 2 éve csinálja egy mozgásprogram adaptációját. Közben íratam is vele a mestert, hát ő neki nagyon egyszerű lesz most feltöltenie ezt. Most töltheti fel csak, mivel most vannak meg a feltételek hozzá. Egyébként ez a kolléganő rengeteg

természetismereti feladatot gyártott le online időszakban. És akkor lett a mestere „lefoglalva” 5.-es és 6.-os évfolyamra minden egyes leckéhez csinált feladatokat, most már saját weblapja is van. A weblapot működtető, ha jól emlékszem Okos Doboz, már meg is kereste őt azzal, hogy a legtöbbet látogatott felület az övé és hogy szerződést akarnak vele kötni. Ez elképesztő, és ő is az! És még azt mondja: „Azért csináltam, hogy tudjunk kommunikálni!” Innen nőnek ki a dolgok. Van joga, gyerekjoga is, ami szorongásoldásra lett kitalálva, az is egy mester program, a robotikáról már nem beszélve, és ezek mind úgy jöttek, hogy a gyógypedagógus a hétköznapijait akarta földobni, megkönnyíteni ...stb. Nem mindenkinek van ilyen beállítottsága. Most egy picit állunk. Most egy 2-3 évig nem tudok mondani olyat, akit mesterre javasolnék. Olyat tudok mondani 3 embert, akiben benne van. És akarja, csak nyilván kell hozzá szakvizsga, és anyagilag is bele kell fektetni, meg hát tanulni kell. Másfél év alatt meg lehet csinálni. Az egyikük már jár mesterre. És akkor 2 év múlva talán meglesz, körvonalazódik a téma. Az, hogy a mesterek így indultak, hogy én hívtam fel a figyelmét egy-egy kollegának, ez is benne van valahol, hogy szeretem persze, hogy szeretem csinálni. Ha nem szeretném akkor nem csinálnám, mert én egyszerű ember vagyok. Hogyha gyomorgörccsel vagy bármivel kéne csinálnom... Nyilván néha van, hogy így alakulnak a dolgok.”

27. Mi az, amit nem szeret?

„Ami nem tetszik, hogy nagyon eladmiszisztrálódott az igazgatói szerepkör. Állandó táblázatok és nem tudom, hogy még mik között élünk. És kimondom abszolút nem érdekel senkit, hogy milyen szakmai munka folyik itt. Soha senki nem kérdezi meg. Csak azt kérdezik, hogy határidőre leadtad-e a túlóra papírokat...stb. Senkit nem érdeklünk, nem csak én mondom ezt nyilván, hanem a többiek is ezt jelzik. Többet érdeklődik az újságíró, hogy mi történik az iskolában, mint mondjuk a tankerület. De hát ezt is meg lehet szokni. Nem jó érzés, de meg lehet szokni. Nem piszkálnak. Sajnálom azokat az igazgatókat, akik mostanság kerülnek be ebbe a pozícióba, mert nehéz dolguk van. Senkinek nem az az elképzelése, senki nem akar, azért igazgató lenni, hogy pontosan könyvelje, a nem tudom micsodát. De valójában a munka dandárját ezt teszi ki, és akkor igazából házon belül lehet dolgokat még csinálni. És akit ez kielégít, meg elégedettek a szülők is, jók a társaink, megvan a munkamegosztás közöttünk, hogy kinek milyen feladata van, akkor megéri. Bizalom, én azt hiszem, ez a fontos, illetve én megbízom a kollégáimban, mivel megkönnyítik az én életemet is. Meg jó bejönni a házba. Érzékenyek a kollegák, ezért, ha én nem úgy jövök be, mondjuk mosolyogva, akkor 3 ember biztos, hogy megkérdezi, hogy baj van-e. Hát ettől szép ez a szakma, de egyben kihívás is.”

28. Mik a jövőbeli tervei?

„A legnagyobb terv, hogy mielőtt elmegyek nyugdíjba egy óvodát kéne csinálni. Egy szegregált óvodát. Már folynak a beszélgetések az óvoda vezetőjével, illetve a szakszolgálat vezetővel. Egy csapat már beszélgetett is erről az Önkormányzatnál, mivel az óvoda odatartozik. Nyilván onnan jönne az épület. Egyelőre még a kerületi vezetővel nem beszéltem egyértelműen erről a dolgról, de ez nem is a holnap kérdése még most. Bármennyire is nem szeretem a politikát, azért jönnek a kormányzati választások. Tudjuk nagyon jól, hogy egy ellenzéki városban élünk. Nekem mindegy, engem nem érdekel a politika. Egyik kutya másik eb, azt gondolom. De mégis számításba kell venni, hogy mi van, ha marad ez az Önkormányzat, mi van, ha csere lesz? Mire lehet számítani? Ezek a dolgok viszont mindenben ettől függenek, úgyhogy úgy gondolom, hogy olyan 6 éven belüli projektem lesz ez nekem.”

29. Mit gondol a jövőbeli intézményi szakember ellátottságról?

„Elhűlve hallgatom azokat a számokat, amiket a pedagógusok egyetemi jelentkezésével kapcsolatban kihoznak. Borzalmas. Itt az egyik kollegának a fia is mondta, hogy elkeserítőek az adatok. Kb. 24 pedagógusból náluk, 8 ha elvégzi az egyik egyetemen és szerzi meg a pedagógusi diplomát.”

30. Ön szerint a jelenlegi többségi pedagógus képzés megfelelő?

„A pedagógus képzést frissíteni kéne, változtatás szükséges a módszertanon, a képzési helyeken történő oktatásra is egyes képzési helyekre ráférne egy-egy reformálás. Több gyakorlati képzést kéne beiktatni egyes egyetemeken, mivel a többségi pedagógus hallgatók felkészületlenül kerülnek ki. Jó lenne, ha a többségi pedagógus hallgatókat felkészítenék az integrációra, hogy ne csak belecsöppenjenek a helyzetbe!”

VI. Irodalomjegyzék

Fejes J. B. és Szűcs N. (szerk.) (2018): *Én vétkem. Helyzetkép az oktatási szegregációról*. MOEOSI, Szeged. 403. p. Elérés forrása: <https://mek.oszk.hu/18200/18263> (Utoljára letöltve: 2024. 04. 14.)

Fejes J., Kelemen V. és Szűcs N. (2014): A Motiváció Hallgatói Mentorprogram modellje. *Útmutató felsőoktatási hallgatók részvételével szervezett hátránykompenzáló programok megvalósításához*. SZTE JGYPK Felnőttképzési Intézet, Szeged. 62. p. Elérés forrása: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://mek.oszk.hu/18200/18260/18260.pdf&ved=2ahUKEwjs-jrsMKFAXVLhv0HHV2_BjQQFnoECA8QAQ&usg=AOvVaw3um9hc0Xaa_1B6OxVUV_AZ (Utoljára letöltve: 2024. 04. 14.)

Gordosné Sz. A. (1990a): Beiskolázási és kiválasztás a kisegítő iskoláztatás történetében. In: Illyés S. és Bass L. (szerk.): *Nevelhetőség és általános iskola IV*. (Háttéranyagok, szelekció problémák). Közoktatási Kutatások Tudományos Tanácsa, KKT-MM 756. Bp. pp. 9-67.

Gordosné Sz. A. (1990b): Die Struktur des Wissenschaftsgebietes der Heilpädagogik. In: Bachmann, W. und Mesterházi Zs. (Hrsg): *Trends und Perspektiven der gegenwärtigen ungarischen Heilpädagogik*. Giessen, Justus Liebig Universität. 44-56.

Gordosné Sz. A. (1993): Bárczi Gusztáv és a gyógypedagógus-képzés. In: Buday J. (szerk.): *Bárczi Gusztáv születésének centenáriuma*. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Bp. pp. 47-56.

Gordosné Sz. A. (2000a): Történeti áttekintés. In: *A gyógypedagógiai oktatás helyzete az ezredforduló Magyarországon*. (Kutatási jelentés, kézirat, projektvezető: Salné Lengyel Mária.) Országos Közoktatási Intézet, Program-és Tantervfelkészítő Központ, Bp. pp. 5-31. http://www.pukanszky.hu/eloadasok/JGYPK_A_gyogypedagogia_tortenete/20_szazad_Magyarorszag/20_szazad%20Magyarorszag_Gordosne.pdf (Utolsó letöltés: 2024. 04. 14.)

Gordosné Sz. A (2000b): *A magyar gyógypedagógus-képzés története*. ELTE, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Bp.

Halász G. (2004): A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása: európai politikák, és hazai kihívások. *Új Pedagógiai Szemle*, 54. évf. 2. sz.pp. 28-37.

Hatos Gy. (1987): Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek iskolája: a kisegítőiskola. In: Illyés S. (szerk.): *Gyógypedagógiai alapismeretek*. Tankönyvkiadó, Bp. pp. 61-68.

Hamill, D. D. and Wiederholt, J. L. (1972): *The resource room: rationale and implementation*. *Buttwood Farms*, Philadelphia.

Hricsovinyi J. és Józsa K. (2018): Iskolaválasztás és szelekció. In: Fejes J. és Szűcs N. (szerk.): *Én vétkem. Helyzetkép az oktatási szegregációról*. Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged. pp. 129–146. Elérés forrása: <https://mek.oszk.hu/18200/18263> (Utoljára letöltve: 2024. 04. 14.)

Johnstone, D. (1997): A forrásközpontok szerepe az inklúzív oktatás megalapozásában. In: Zászkaliczky P., Viktor L. és Ondrej M. (szerk.): *A gyógypedagógia új útjai*. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Bp. pp. 315-324.

Kertesi G. és Kézdi G. (2009): Általános iskolai szegregáció Magyarországon az ezredforduló után. *Közgazdasági Szemle*, 56. évf. 11. sz. pp. 959–1000.

Kiss M. (2018): A szelektív iskolaválasztás tényezői, motivációi és az oktatás minőségével való összefüggései a leghátrányosabb helyzetű térségekben. In: Fejes J. és Szűcs N. (szerk.): *Én vétkem. Helyzetkép az oktatási szegregációról*. Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged. pp. 147–172. Elérés forrása: <https://mek.oszk.hu/18200/18263> (Utoljára letöltve: 2024. 04. 14.)

Lányiné Á. (2009): *Intellektuális képességszavar és pszichés fejlődés*. Medicina Könyvkiadó Zrt. Budapest. 432.p.

Matussné, L. M. (2000): Dunaújváros oktatásügye. In: Erdős F. és Pongrácz Zs.: *Dunaújváros története*. Gyomai Kner Nyomda Rt., Dunaújváros. pp. 478.

Mesterházi Zs. (1984): *Számolás-mérés (matematika) tanítása a kisegítő iskolában*. (Főiskolai jegyzet.) Tankönyvkiadó, Bp.

Mesterházi Zs. (1993): A gyógypedagógus képzés átalakulásáról. In: Faragó M. (szerk.): *Tanárképzésünk megújítása*. Felsőoktatási Koordinációs Iroda, Bp. pp. 83-88.

Mesterházi Zs. (1997): Enyhe értelmi fogyatékosok. Gyógypedagógus. Kisegítő iskola. Tanulásban akadályozottak. (Szócikkek.) In: Báthory Z. és Falus I. (szerk.): *Pedagógiai Lexikon*. Keraban Kiadó, Bp.

Mesterházi Zs. és Szekeres Á. (szerk.) (2021): *A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése*. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. 637. p.

Mile A. (2015): Az együttnevelés gyógypedagógiai támogatórendszere. In: Torgyik J. (szerk.): *Százarcú pedagógia*. International Research Institut, Komarno. pp. 227-332.

Neményi M. (2018): Interetnikus kapcsolatok hatása az identitásra. In: Fejes J. és Szűcs N. (szerk.): *Én vétkem. Helyzetkép az oktatási szegregációról*. Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged. pp. 89–109 Elérés forrása: <https://mek.oszk.hu/18200/18263> (Utoljára letöltve: 2024. 04. 14.)

Papp, G. & Schiffer, Cs. (2011): Az integrált és az inkluzív nevelés hatása a pedagógusképzés egyes területein. *Pedagógusképzés*, 9. évf. 3-4. sz. 45-62. DOI: <https://doi.org/10.37205/TEL-hun.2011.3-4.03> (Utoljára letöltve: 2024.04.13.)

Sziklay B. (1976): Az értelmi fogyatékosok gyógypedagógiájának alapjai. In: Göllesz V. (szerk.): *A gyógypedagógia alapproblémái*. Medicina, Bp. pp. 263-301.

Sztálinvárosi Hírlap (1959): 4. évfolyam, 1-101. szám. Elérés forrása: https://adt.arcanum.com/hu/view/DunaujvarosiHirnap_1959/?query=pet%C5%91fi+AND+j%C3%B3kai+AND+kossuth&pg=49&layout=s (Utoljára letöltve: 2024. 04. 14.)

Tóth L. (2015): *Sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen. 229. p. Elérés forrása: https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpon t/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/sajatos_nevelési_igényű_tanulók_fejlesztése.pdf (Utoljára letöltve: 2024. 04. 14.)

Zombory Z. (2014): *Szegregáció kontra integráció*. Tehetség, 22. évf. 2. sz. pp. 14.

Táblázatok hivatkozása:

KSH: 23.1.1.3. A köznevelési és a szakképző intézményekben alkalmazott pedagógusok és oktatók feladatonként. Elérés forrása: https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0003.html (Utolsó letöltés: 2024. 04. 15.)

KSH honlapja: 23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint. Elérés forrása: https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0006.html (Utolsó letöltés: 2024. 04. 15.)

KSH: Oktatási adatok, 2022/2023 (előzetes adatok) Elérés forrása:

<https://www.ksh.hu/s/kiadvanyok/oktatasi-adatok-2022-2023-elozetes-adatok/index.html>

(Utolsó letöltés: 2024. 04. 15.)

mfor.hu Menedziment Fórum: KSH: már minden tizedik nyolcadik osztályos sajátos nevelési

igényű (2023.06.28.) Elérés forrása: [https://mfor.hu/cikkek/oktatas/ksh-mar-minden-tizedik-](https://mfor.hu/cikkek/oktatas/ksh-mar-minden-tizedik-nyolcadik-osztalyos-sajatos-nevelesi-igenyu.html)

[nyolcadik-osztalyos-sajatos-nevelesi-igenyu.html](https://mfor.hu/cikkek/oktatas/ksh-mar-minden-tizedik-nyolcadik-osztalyos-sajatos-nevelesi-igenyu.html) (Utolsó letöltés: 2024. 04. 15.)

Jogszabályok

1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról (nem hatályos)

15/2013. (II.26.) EMMI rendelet

18/2016 (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményéről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I.30.) EMMI rendelet módosításáról

Nkt. (26. § (6)) bekezdése, és a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet 75. § (2) bekezdése

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII.21.) EMMI rendelet 11.1. sz. melléklete: kerettantervek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára (nem hatályos)

Magyar Közlöny 2013. évi. 32. szám:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj71_7A59WEAxUDhv0HHaDNAL4QFnoECA4QAQ&url=http%3A%2F%2Fwww.kozlonyok.hu%2Fonline%2FMKPDF%2Fhiteles%2Fmk13032.pdf&usg=AOvVaw1Qac2nYEzeanHx2S_Insjq&opi=89978449 (Utoljára letöltve: 2024. 04. 14.)

Magyar Közlöny 2020. évi. 17. szám:

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj03NKegtaEAxUknP0HHR4EDiUQFnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Fmagyarkozlony.hu%2Fdokumentumok%2F3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f%2Fletoltes&usg=AOvVaw2c-mB7gFb0YcgEbt1iQ2Qx&opi=89978449> (Utoljára letöltve: 2024. 04. 14.)

Magyar Közlöny 2023. évi 80. szám:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwih78LJ29WEAxWg8LsIHf3UAukQFnoECBIQAQ&url=https%3A%2F%2Fmagyarkozlony.hu%2Fdokumentumok%2F9190089b453e4b544fa7b2c2d942699ced654d71%2Fletoltes&usg=AOvVaw0wQTK_9TFsUk-rX2RCahOK&opi=89978449 (Utoljára letöltve: 2024. 04. 14.)

VII. Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Forrásszobák kategóriái	11
1. ábra: SNI-s gyermek helyzete	24
2. táblázat: Humán ellátottság a Mórában	26
2. ábra: Fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevők száma.....	27
3. ábra: Fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevők száma.....	27
3. ábra: Súlyos tanulási, figyelmi és magatartásszabályozási zavarral rendelkező tanulók száma	30
4. ábra: Autizmus spektrum zavarral rendelkezők létszáma az oktatási intézményekben	31
3. táblázat: A Móra iskola gyermek létszám adatai	32
5. ábra: Átlagos %-os megoszlás.....	33
5. ábra: Átlagos %-os megoszlás.....	33
4. táblázat: Móra tanévenkénti létszám változása %-ban kifejezve	33
6. ábra: AzSNI-s tanulók száma	34
6. ábra: Az SNI-s tanulók száma	34
7. ábra: A szülő(k) reakciói	36
8. ábra: Szabadidős programok a Mórában	39
9. ábra: A Mórás tanulók szakiskolai választásai	40

VIII. Köszönetnyilvánítás

Hálás köszönetemmel szeretném illetni Alpekné Major Valériát, aki a dunaujvárosi Móra Ferenc Általános Iskola, Fejlesztő Oktatás-Nevelést Végző Iskola és EGYMI jelenlegi igazgató asszonya. Köszönöm, hogy vállalta az interjúalanyi szerepet és szakértői őszinteséggel válaszolt is egytől-egyik a feltett kérdéseimre. Illetve Gelencsérné Dr. Bakó Mártának is óriási köszönettel és hálával tartozom, aki a MATE Neveléstudományi Intézeti Gyógypedagógiai Tanszékvezető asszonya és egyetemi docense. Az ő szakmai segítségével, támogatása nélkül nem valósulhatott volna meg ez a szakdolgozat.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Viczai Ágota

A Hallgató Neptun kódja: VTXRV2

A dolgozat címe:

Szegregáltan tanuló, gyógypedagógiai ellátást igénylő gyermekek nevelése-oktatása egy kiválasztott városban: A dunaújvárosi Móra Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény iskolatörténete, tagintézményei, elődjei

A megjelenés éve: 2024

A konzulens intézetének neve: Neveléstudományi Intézet

A konzulens tanszékének a neve: Gyógypedagógiai Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024 év 04 hó 20 nap

Viczai Ágota
Hallgató aláírása

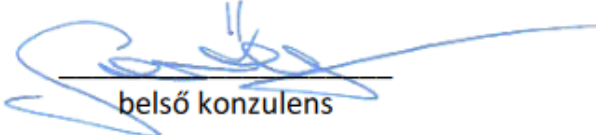
NYILATKOZAT

Viczai Ágota (Neptun kód: VTXRV2) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*2

Kaposvár, 2024. április 18.

belső konzulens